ҚЎШИҚЧИЛИКМИ Ё ЛЎТТИВОЗЛИК?..

Агар ҳалиям мақолани ўқишда давом этаётган бўлсангиз, демак, асаб тўқималарингиздан нолимасангиз бўлади. Бунинг устига ўқиганларингиздан маънили бирор нарса тушунмаган бўлсангиз, ақлу ҳушингиз жойида, билим ва савиянгиз маълумотингизга монанд инсонсиз. Иккинчидан, шуни қўшиқ деб куйлаётган "ҳофизча"ларнинг "криша"си масаласида шубҳа уйғотган бўлса, фикримиз бир жойдан чиққан кўринади.

2 -бет

Украина:

СИЁСИЙ САҲНА САБОҚЛАРИ

Мамлакатда иқтисодий ўсиш суръатининг пастлиги, коррупциянинг кучайиб бораётгани етмагандай ҳукумат ва парламентни шакллантиришдаги қийинчиликлар аҳволни янада мураккаблаштирмоқда. Давлат раҳбари Юшенконинг ўғли 100 минг долларлик автомобилни қаердан олгани-ю, нима учун президентнинг ҳали 30 га ҳам тўлмаган жияни Харьков вилояти губернатори ўринбосари бўлиб қолгани тўғрисидаги овозалар эса демократия ва қонун устиворлиги борасидаги оташин нутқларга халқ ишончини сусайтирмоқда.

3 -бет

«ТАРАҚҚИЙ» БОШЛАБ БЕРГАН ЙЎЛ

«Тараққий» газетаси уч ойгина фаолият кўрсатган бўлишига қарамай, халқимиз қалбида ўчмас из қолдира олган. У ёпилгач, Мунаввар қори «Хуршид» деган газета нашр қилди, уни ҳам ёпишгач, Абдулла Авлоний «Шуҳрат» газетасини чиқарди. Уни ҳам тақиқлашгач, «Осиё», «Самарқанд» ва бошқа газеталар чиқди. «Тараққий» бошлаган иш тўхтаб қолмади. У бошлаган ёрқин йўл давом эттирилди.

4 -бет

Mustaqil gazeta
HURRIYAT
1996-yil dekabrdan chiqa boshlagan E-mail: hurriyat@mail.ru № 26 (488) 2006-yil 5-iyul

«HURRIYAT»га 2006 йил учун обуна йил бўйи давом этади

Газетамизни ўқиб боринг, ютқазмайсиз!

Нашр кўрсаткичи — 233

Жараён

ИСТИҚЛОЛ – МАЪНАВИЯТ САРЧАШМАСИ

Жамиятда юз бераётган иқтисодий, сиёсий, маданий ўзгаришлар ўтмишга ва бугунги тарихимизга нисбатан янгича қарашларни вужудга келтириши табиий ҳол.

Маънавият улкан ижтимоий, иқтисодий, руҳий қудратга эга бўлишига қарамасдан, ҳаммани ҳам ўзига жалб қила олмайди. Тўғри, инсоннинг маънавий маданияти дунёвий ва исломий билимлар, миллий қадриятлар асосида шаклланади. Аммо шуни яхши билишимиз керакки, юқори малакали мутахассис, олим, меъмор, санъаткор, ҳарбий ходим бўлиш ҳали маънавий баркамолликни англатмайди. Юксак маънавият соҳиби бўлиш учун зўр ҳаёт мактабини ўташ, имону эътиқод йўлига кириш, уни унутмаслик талаб этилади. Раҳбар билан раҳбарлик маданияти ўртасида маънавий номутаносиблик бўлмаслиги керак. Сир эмаски, XX асрда халқларнинг иқтисодий жиҳатдангина эмас, балки мафкуравий, маънавий жиҳатдан ҳам яқинлашиши кўзга ташланди. Бу жараёнда табиийки, комил инсон ғоясига муносабат ҳам ўзгарди, унга инсоннинг ҳақиқий маънавий-жисмоний имкониятлари заминидан туриб қараш бошланди.

Жамоатчи мухбиримиз Ўзбекистон Журналистлар ижодий уюшмаси Жиззах вилоят бўлими раиси Неъмат САИДАЛИЕВ билан суҳбатида ана шундай масалаларга эътибор қаратган.

— Ҳозирги вақтда тарихий ҳақиқатни тўғри баҳолаш зарурияти кун тартибидаги муҳим масалалардан бири бўлиб қолди — дейди суҳбатдошимиз. — Бинобарин, тарих воқеаларига реал баҳо бериш маънавиятимизнинг тикланаётганлигидан нишонадир.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов айтиб ўтганидек, халқнинг маънавий руҳини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш Ўзбекистонда давлат ва жамиятнинг энг муҳим вазифасидир... Маънавият ўз халқининг тарихини, унинг маданияти ва вазифаларини чуқур билиш ва тушуниб етишга суянгандагина қудратли кучга айланади. Тарихга мурожаат қилар эканмиз, бу халқ хотираси эканлигини назарда тутишимиз лозим. Хотирасиз баркамол киши бўлмаганидек, ўз тарихини билмаган халқнинг келажаги ҳам бўлмайди. Шубҳасиз, одамзод тараққиёт орзуси билан тирик. Аммо ҳар қандай тараққиёт маънавият ва ақл-идрокка асосланмоғи лозим. Чамаси, бугунги дунё бу ҳикматни англай бошлади. Англашимизча, маънавияти юксак киши XX асрларда бўлган техникавий кашфиётларни гоҳо ҳайрат, гоҳо недир бир оғриниш билан қабул қилади. Хусусан, бизнинг халқимиз азалдан юксак маънавиятли бўлиб келган. Сир эмас, Туронзамин азалдан мард ва жасур, оқил ва билимдон фарзандлари билан довруғ қозонган. Мулоҳазалардан инсоний комилликнинг икки жиҳати борлиги аён бўлган. Биринчиси, ботиний, маънавий, иккинчиси, зоҳирий, ижтимоий фаолиятга доир.

Бу ҳикмат Нақшбандия тариқатининг "Дил ба ёру даст ба кор", айниқса, "Сафар дар Ватан" шиорида ёркин акс этгандир. Дарҳақиқат, кўпдан кўп донишманд аждодларимиз кўнглилдаги эзгу интилишларни соф амаллар билан вобаста этиб яшагани бежиз эмас. Амал кўнгил амали бўлмоғи керак. Дилда бошқа нарса-ю, ишда бошқа нарса жилва қилса, ҳаётда бузғунчилик кўпаяди.

Бугун юртимизда тарбия ҳам, мафкура ҳам миллий руҳ, миллий қадриятлар асосига кўчмоқда. Табиийки, эртанги кун ёшлари бугунги давр кишиларидан мукаммалроқ бўлади. Чунки аста-секин қарор топаётган эркин муносабатлар шахс камолига кенг йўл очади.

— Яхши эслатдингиз, маънавиятнинг тараққиёт омили эканлигини муштарийларга изоҳлаб берсак.

— Таъкидлаш жоизки, бу борада республикамизда, вилоятимизда бир қанча ибратли ишлар қилинди ва қувонарлиси, улар ўз самарасини бермоқда. Ҳозирги кунда миллий даромаднинг ярмидан кўпроғини қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши, савдонинг деярли бутун ҳажмини давлатга қарашли бўлмаган сектор бермоқда. Бироқ айрим Ватан, мустақиллик туйғусини унутган мулкдорлар мулкни том маънода мамлакатимизга фойда келтириш, илм-фан, чет эл технологияси ютуқларидан фойдаланган ҳолда жаҳон бозорларига мўлжаллаб тайёрланган маҳсулотлар билан ички бозорларни тўлдириш, миллий валютамизни мустаҳкамлаш ўрнига ўзларининг шахсий ҳузур-ҳаловатларига сарф қилмоқдалар. Уларда бозор иқтисодиётига доир назарий билим, сиёсий савия, тижорат маданияти, руҳий маънавиятининг пастлик даражаси бунга сабаб бўлмоқда.

Маълумки, маънавиятсиз одам, мақсадсиз, хосиятсиз, режасиз одам бўлиб, у қуриб қолган дарахтга ўхшайди. Бундай дарахт афсуски, ўтиндан бошқа нарсага ярамайди. Кўпгина мулкдорлар ташаббускор, ватанпарвар, фидойи, ишбилармон эмас, шахсиятпараст, худбин, бойишга ўч кишилар гуруҳига айланмоқдалар. Улар босар-тусарини билмай қолмоқдалар, бойликларини кўз-кўз қилиш учун катта-катта қасрлар қуриб битказмоқдалар. Аянчли томони шундаки, улар жамоатчиликнинг соғлом танқидий фикр-мулоҳазаларидан аразлайдилар. Ўз камчиликларини холисона тан олиб, янада яхшироқ меҳнат қилиш ўрнига ноҳолис йўлларга кирмоқдалар. Ҳақиқий бозор муносабатлари ҳам юксак маънавият, ахлоқий поклик, ватанпарварлик негизида шаклланади. Юртбошимиз таъкидлаб ўтганларидек, бозор муносабатларига ўтиш- ҳаётий етуклик ва сабр-матонатни синовдан ўтказувчи ўзига хос бир имтиҳондир. Маънавият- катта бир ижтимоий руҳий қудратга эга кучдир. Буни англаш, билиш учун ҳам яна маънавий зиё зарур.

(Давоми 2-бетда).

Қўшхабар

Ўзбекистон Истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси томонидан республикамиздаги барча ҳудудларда "Йод танқислигини олдини олиш" масалаларига қаратилган семинар машғулотлари амалга оширилмоқда. Федерациянинг навбатдаги машғулоти Навоий шаҳрида бўлиб ўтди.

ЙОД ТАНҚИСЛИГИ МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

Семинарда йод танқислиги, унинг аҳоли орасида олиб келаётган салбий хусусиятлари, жамият тараққиётига кўрсатаётган таъсири борасида иштирокчиларга атрофлича маълумот берилди. Шунингдек, семинарда ЮНИСЕФ болалар жамғармасининг Ўзбекистондаги ваколатхонаси вакили Фахриддин Мўминов ҳам сўзга чиқиб, йод танқислиги орқасидан келиб чиқувчи касалликларни олдини олиш масалалари бўйича аниқ факт ва далилларга асосланган ҳолда ўз фикр-мулоҳазаларини билдириб ўтди.

Навоий вилоят ҳокимлигида "Рекламани ташкил этилиши ва унга қўйиладиган асосий талаблар" мавзусида ўқув-семинари бўлиб ўтди.

ИЖТИМОИЙ РЕКЛАМА

семинар кун тартибида

Семинарда оммавий ахборот воситалари ва тегишли ташкилотлар вакиллари иштирок этишди. Ўқув-семинарни вилоят ҳокимлиги, ижтимоий-иқтисодий масалалар бўйича котибият мудири, махсус комиссия раиси Улуғбек Сатторов бошқариб борди ва рекламанинг моҳияти, жойлаштириш тартиби, унга қўйиладиган асосий талаблар тўғрисида маъруза қилди. Сўзга чиққанлар реклама тўғрисидаги қонун ва унинг моҳияти, рекламанинг ижтимоий-иқтисодий ҳаётдаги ўрни борасида турли фикр ва мулоҳазаларини аниқ далиллар асосида билдириб ўтдилар. Семинарда журналистлар ўзларини қизиқтирган барча саволга мутахассислардан кераклича жавоб олди.

Отабек АСЛОНОВ

Танлов

Миллий матбуот марказида "Келажак овози — 2006" анъанавий танлови бошланиши муносабати билан матбуот анжумани бўлиб ўтди.

"Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми" жамғармаси ва "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати ҳамкорлигида ўтказилаётган танловнинг асосий мақсади иқтидорли ёшларни кашф этиш, рағбатлантириш ва қўллаб-қувватлашдан иборат.

«КЕЛАЖАК ОВОЗИ» ИҚТИДОРЛАРНИ ЧОРЛАЙДИ

Ўтган йили илк маротаба ўтказилган танловнинг биргина саралаш босқичида 3 мингга яқин иқтидорли ёшлар иштирок этишди. Уларнинг 40 нафари эса ғолиб деб топилди.

Бу йил ҳам мазкур ёшлар беллашуви ўтган йилги каби кўтаринки руҳда ўтиши кутилмоқда. Чунки танлов иштирокчиларини рўйхатга олиш бошланганига ҳали кўп вақт ўтмаган бўлса-да, ҳозирнинг ўзида ғолибликка даъвогарлардан тушган аризалар сони 2200 тага етган. Эслатиб ўтамиз, танловда иштирок этишни истаган ёшлар 31 июлга қадар «Камолот»нинг жойлардаги бўлимларига ёки бевосита танлов комиссиясига мурожаат қилишлари мумкин.

Айтиш керакки, «Келажак овози» танлови санъат ва ижтимоий фанларнинг ёшлар учун қизиқарли бўлган турли йўналишларини қамраб олади. **«Бадиий ва амалий санъат»** (йўналишлар: ҳайкалтарошлик, халқ амалий санъати, ҳунармандчилик, тасвирий санъат, кулолчилик), **«Ахборот ва коммуникацион технологиялар»** (янги компьютер дастурларини яратиш, веб-дизайн), **«Рационализаторлик таклифлари ва техник ишланмалар»** (техник дастурларни ривожлантириш бўйича таклифлар ва талабалар илмий ишлари), **«Ижтимоий лойиҳалар ва бизнес-план»** (ижтимоий аҳамиятга эга ёшлар лойиҳалари, самарали бизнес-планлар яратиш), **«Бадиий-публицистик ижод»** (назм, наср, публицистика, бастакорлик, ТВ ва радио журналистика, матбуот) ҳамда **«Меъморчилик ва дизайн»** (шаҳарсозлик, меъморий безак, интерьер, ландшафт ва кийим дизайни) каби номинациялар бўйича топширилган ишлар нуфузли ҳакамлар ҳайъати томонидан ўрганиб чиқилади.

Бу йил илк марта "Келажак овози — 2006"ни ёритиб борадиган журналистлар учун ҳам ўзига хос ижодий танлов ташкил этилгани янгилик бўлди. "Босма матбуотда энг яхши ёритган журналист" ва "Электрон ОАВда энг яхши ёритган журналист" номинацияларида ўтказиладиган танлов Нодавлат электрон оммавий ахборот воситалари миллий ассоциацияси ҳамда Мустақил босма ОАВ ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди томонидан эълон қилинди.

Дилшода ҲАМДАМОВА

Жавоб

«ГАЗЕТАГА МИННАТДОРЧИЛИК БИЛДИРАМИЗ»

"Ҳуррият" газетасининг 2006 йил 26 апрель сонида чоп этилган "Кўзбўямачилик ёки Ургут туман ХТБдаги аҳвол хусусида" номли мақола атрофлича ўрганиб чиқилди.

Самарқанд вилоят халқ таълими бошқармасининг йиллик иш режасига мувофиқ, 2005 йил октябрь ойида Ургут туман ХТБ тасаррруфидаги 5 та мактабдан ташқари таълим муассасаси, 3 та болалар ва ўсмирлар спорт мактаблари фаолияти ўрганилиб, ишчи гуруҳи томонидан жорий ўқув йили бошида мақолада таъкидланган бир қатор камчиликлар борлиги аниқланган эди. Ушбу масала бошқарманинг 2005 йил 31 октябрдаги ҳайъат йиғилишида атрофлича муҳокама этилди ва қабул қилинган қарорга асосан хато-камчиликларга йўл қўйган таълим муассасалари раҳбарлари билан тузилган меҳнат шартномаларини бекор қилиш ҳақида банд киритилди.

Орадан бир кун ўтгач, ушбу масала Ургут туман ХТБнинг 2005 йил 1 ноябрдаги кенгаш йиғилишида муҳокама қилинганлиги, йўл қўйилган камчиликларни зудлик билан бартараф этиш чора-тадбирлари белгиланганлиги, текшириш пахта мавсумига тўғри келиб, ишда айрим камчиликларга йўл қўйилганлиги таъкидланди. Шунингдек, бундай ҳолатларга йўл қўйган ходимлар ўз хатоларини тушуниб етиб, чин дилдан иқрор бўлганликлари ва бу ҳолга қайта йўл қўймасликлари тўғрисида қатъий ваъда бериб, бошқарма ҳайъатига ёзма мурожаат қилганликлари боис вилоят халқ таълими бошқармаси ҳайъат йиғилиши қарорининг 4-бандига ўзгартириш киритиш сўралди. Натижада бир ҳафта ўтгач, таълим муассасалари фаолияти қайта кўриб чиқилиб, иш жараёнида тартиб ўрнатилганлиги маълум бўлди.

Туман халқ таълими бўлими ҳайъат йиғилишининг 2005 йил 1 ноябрдаги ҳамда туман халқ таълими бўлими мудирининг 2005 йил 1 ноябрдаги вазифадан озод этиш ҳақидаги ҳайъат йиғилиш қарорини қайта кўриб чиқиш тўғрисидаги сўровини инобатга олиб, вилоят ҳокимлиги халқ таълими бошқармаси ҳайъат йиғилишининг 2005 йил 31 октябрдаги 11/5-сонли қарорининг 4-банди, яъни "Лавозимларидан озод этиш тўғрисида"ги қисмини бекор қилиб, 2005 йил 10 ноябрдаги 129/1-К-сонли бошқарманинг буйруғига биноан ўз меҳнат вазифасига эътиборсизлик ва лоқайдлик билан қараганликлари учун Ургут туманидаги "Ўқувчилар ижодиёт маркази" директори О. Рахматов, "Табиатшунослик иши ва экологик тарбия маркази" директори Ё. Тожиев, "Ёш саёҳатчилар ва ўлкашунослар маркази" директори Н. Рўзиқулов, 2-болалар ва ўсмирлар спорт мактаби директори М. Раҳмоновларга ЎзРМКнинг 181-моддаси 2-бандига асосан ойлик маошини 40 фоизи миқдорида жарима солинди. Бундай масъулиятсизлик такрорланадиган бўлса, улар сўзсиз вазифаларидан озод қилиниши ҳақида огоҳлантирилди.

Жамиятимиз меҳр-оқибат, кечиримлилик, бағрикенглик сингари инсоний фазилатлар асосида қурилганлиги айни ҳақиқатдир. Муқаддас манбаларда ҳам кечиримли бўлиш тўғрисида хулосалар мавжудлигини яхши биламиз. Бизнинг ўз қароримизни ўзгартиришимизга миллатимизга хос бўлган ана шу хислатлар асос бўлганлигини таъкидлаш жоиздир.

Бугунги кунда ишни Давлат таълим стандартлари ва талаблари асосида яхши ташкил этаётган юқорида номлари келтирилган таълим муассасалари фаолияти бошқарманинг доимий назоратига олинганлигини маълум қиламиз.

"Кўзбўямачилик" номли мақолада асосан Ургут тумани мактабдан ташқари таълим муассасаларидаги бошқарма мутахассислари томонидан аниқланган камчиликлар берилган бўлса-да, газета таҳририятига жамиятимиздаги, хусусан таълим жараёнидаги ўзгариш ва ривожланишлар тарафдори сифатида қизиқувчанлик ва ҳамкорлик қилиш ҳолатларига, таълим соҳасига, том маънода Давлат умуммиллий дастурига етарлича қўшаётган ҳиссалари учун ўз миннатдорчилигимизни билдирамиз.

М. БОБОЁРОВ,
Самарқанд вилоят халқ таълими бошқарма бошлиғи

Абдурасул ҲАКИМОВ чизган

Луқма

НОФЕЛЕТ ҚАЕРДА?

Ҳақиқий "нофелет" Гулистонда пайдо бўлган, десак адашмаймиз. Тасаввур қилинг, одамлар гавжум жойга стол қўйилиб, унинг устига чиройли қилиб ишламайдиган бир жуфт телефон аппарати ўрнатилган. Одамлар бу телефонда гаплашмайдилар. У шунчаки макет. Мижозларнинг қўлига дарров уяли телефонни тутқазишади. Қарабсизки, қисқа дақиқаларда тадбиркор 200 сўмни ишлаб олади. Мижоз бир дақиқа гаплашса ҳам, уч дақиқа гаплашса ҳам шаҳар ичига 100 сўм, туманлараро сўзлашувга 200 сўм тўлашга мажбур. На имтиёз бор, на аниқ бир тариф сеткаси. Масалан, ана шундай таксафонлардан бир кунда агар тахминан 500 нафар киши фойдаланса, келинг, хом чўт қилиб кўрайлик. Сохта "тадбиркор"га ўртача 200 сўмдан 100 000 сўм фойда қоляпти. Бунақанги "точка"лар шаҳарда юзлаб жойга ўрнатилган. Телеграфда эса алоқа хизмати учун белгиланган тариф асосида нарх жорий қилинган. Мижозлар учун қулай, шинам ва тинч жойда сўзлашувга имконият бор. Сўзлашув житон орқали амалга оширилади. Давлат хазинасига ҳам кирим бўлади, мижозлар ҳам мамнун. Лекин нимагадир аҳоли гавжум бўлган жамоат жойларида шаҳар аҳолиси ва меҳмонлар учун алоқа хизмати кўрсатиш масаласида ибратли иш қилингани йўқ. "Кўчма таксафонлар" фаолияти ривожланиш йўлида бораётган мамлакатимиз учун хос иш эмас. Давлат талабларига жавоб берадиган ҳақиқий таксафонлар ўрнатиб қўйиш вақти келмадимикин? Аҳолига сифатли ва намунали алоқа хизмати кўрсатиш бу истеъмолчилар ҳуқуқини ҳимоя қилишни кафолатлайди. Ортиқча сарф-харажатнинг олдини олади. Давлат бюджетига маблағ бориб тушишини таъминлайди. Мамлакатда алоқа хизмати маданиятини ўстиради.

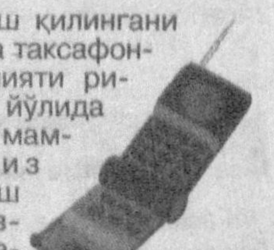

Турсун Бек ТЎРАЗОДА

Суриштирув

"... Ўғлим Олимжон Бўтаев Қумқўрғон туман ДСИда бўлим бошлиғи вазифасида узоқ йиллар ҳалол ва виждонан ишлаб келди. 2003 йил туман прокуратураси Олимжонга "Суюнбобо" хусусий фирмаси икки-уч йилдан буён мажбурий солиқларни тўламай келаётганлиги сабаб фирма хусусида талабнома киритишни сўрайди. Ўғлим прокуратура топшириғини бажаради. Натижада туман прокуратураси "Суюнбобо" фирмаси фаолиятини ўрганиб 2001-2003 йиллар давомида давлатга бирор тийин ҳам солиқ тўламай келганлигини аниқлаб, ишни судга оширади. Суд ҳукмига асосан "Суюнбобо" фирмасидан катта миқдорда солиқлар ундириб олинади, фирма бошлиғи Омон Суюновга нисбатан тегишли жазо тайинланади. Бундан ғазабланган О. Суюновнинг акаси, аслида Суюновларга тегишли бир неча корхонаю фирмаларга сиртдан умумий бошчилик қилаётган, муқаддам бир неча бор судланган Шоберди Суюнов ҳамда унинг ҳамтовоғи, муқаддам бир неча марта судланган Чори Абдуназаровлар ўғлимдан ўч олиш пайига тушадилар ва буни жуда устамонлик билан амалга оширадилар. Натижада ўғлим бугунги кунда севимли ишидан ажралиб, мана уч йилдирки бекор юрибди..."

(Кекса журналист Муҳаммаджон Бўтаевнинг шикоят хатидан)

ҚИММАТГА ТУШГАН ҲАЛОЛЛИК

Солиқ инспекциясининг собиқ ходими адолат бўлишини кутмоқда

Мазкур шикоят юзасидан ўтказилган журналистик суриштирув ҳақидаги хулосаларимизни Сурхондарё вилоят Давлат солиқ Бошқармаси бошлиғининг 2003 йил 16 июлда чиқарган 211-буйруғи мазмуни билан таништиришдан бошламоқчиман. Унга кўра, Қумқўрғон туман ДСИнинг бир гуруҳ ходимлари шу тумандаги "Автомобилчи" кичик корхонасининг банкдаги ҳисоб рақамига қўйилган инкассса тўлов талабномаларини асоссиз равишда қайтариб олиб, солиқ тўловларини атайлаб кечиктиришга шароит яратиб берганлари учун турли даражада интизомий жазо белгиланган. Шунингдек, инспекциянинг ҳисоботларни қабул қилиш бўлими ходими Панжи Пардаевга ҳам худди шу корхона билан боғлиқ бўлган яна бир ноқонуний ҳаракат учун жазо белгиланган. Аммо мазкур буйруқнинг бирор бир бандида инспекция бўлим бошлиғи Олимжон Бўтаевнинг исми шарифи, жумладан, "Автомобилчи" билан боғлиқ бўлган ноқонуний ҳаракатда унинг иштироки, ҳамкорлиги хусусида ишора қайд этилмаган. Шундай бўлсада, кейинроқ, айнан "Автомобилчи" иши юзасидан ўтказилган суд натижасига кўра асосий айбдорлар қолиб Олимжон Бўтаев бош айбдор бўлиб қолаверади.

О. Бўтаевдан "Суюнбобо" хусусий фирмаси фаолияти хусусида тақдимнома сўралганда Олимжон фирма раҳбарлари билан ўзаро тил бириктириб ижобий мазмунда тақдимнома киритиши, бинобарин узоқ йиллардан буён тўланмай келаётган солиқ тўловларини яшириб жиноятга шерик бўлиши, муҳими бугунги кунда таъна-маъломатларсиз ўз ишида ишлаб туриши ҳам мумкин эди. Бироқ, ҳар доим ҳам ишига виждонан ёндашган, унинг масъулияти, юкини ҳис қилган Олимжон ўз эътиқодидан қайтмайди. Қолаверса, деярли ярим асрлик ҳаётини матбуотга бахшида қилган кекса журналист, зиёли инсон оиласида олган тарбияси ҳам бунга асло йўл қўймасди.

Муҳаммаджон ака ҳамда Олимжон Бўтаев оила бошига тушган ташвишларнинг барига айнан Шоберди Суюнов айбдор дейишларига асос бордек. Тўғри, бир қарашда Ш. Суюнов бўлиб ўтган барча ишлардан ташқарида турган. Аммо воқеалар ривожига яхшироқ разм солсангиз, бунинг аксини ҳам кўриш мумкин. Қолаверса, буни асословчи баъзи бир сабаблар ҳам йўқ эмас. Биринчидан, О. Бўтаевнинг прокуратурага киритган тақдимномасидан кейин анча-мунча сармоясидан (аслида бюджетнинг ҳаппа-ҳалол улуши эди бу. — Д. О.) мосуво бўлган "Суюнбобо" раҳбари Омон Суюнов Шоберди Суюновнинг укаси эканлигини эслашнинг ўзи кифоя. Иккинчидан, О. Бўтаевни суд саҳнасига олиб чиққан яна бир қаҳрамонимиз — Чори Абдуназаров узоқ йиллардан буён Ш. Суюнов билан елкама-елка туриб ишлаб келмоқда. Жумладан, бир неча йил муқаддам улар икковлон тумандаги "Трансэкспедиция" ташкилотига бошлиқ ва бош ҳисобчи бўлиб ишлаган бўлишса, мустақилликдан сўнг "Юлдуз" хусусий корхонасини очишиб биргаликда фаолият юрита бошлашди. Кейинроқ, бевосита Ш. Суюнов ташкилотчилигида туманда бир қанча кичик, хусусий корхонаю фирмалар ташкил этилди. Албатта, тадбиркорлик — давр талаби. Лекин уни ҳалол, қонун талабларини бузмай давом эттириш ҳамма ҳам эплаб кетавермайдиган иш. Хусусан, ҳар икки ҳамкор биргаликда яратган ва айтиш жоиз бўлса, хусусий тадбиркорликда кўзбўямачиликнинг "символи" бўлиши мумкин бўлган, айнан О. Бўтаевни ҳам севимли ишидан жудо бўлишига олиб келган, эндиликда нафақат туман балки вилоят ва Республикага номи тарқалган "Автомобилчи" фаолияти фикримизнинг тасдиғи учун жонли мисол бўлиши шубҳасиз.

"Автомобилчи" фаолиятида, айнан унинг раҳбари Чори Абдуназаровнинг иш тажрибасидан шунақанги сохтакорликлар чиқиб қолдики, суд бундай жиноятлар учун фақат жарима солиш жазоси билан чекланганлигига ҳайрон қоласан, киши.

Ш. Суюнов вилоят "Трансэкспедиция" ташкилотига раҳбар бўлиб ўтгач, орадан кўп ўтмай ана шу нуфузли корхона таъсисчилигида Қумқўрғон туманида "Автомобилчи" корхонаси ташкил этилади ва узоқ йиллар Ш. Суюнов билан ҳамкорлик қилиб келаётган Ч. Абдуназаров янги корхонанинг раҳбари бўлади. Шундан сўнг корхона фаолиятини кенгайтириш учун кредит олиш режалаштирилади.

(Давоми 2-бетда).

Таассурот

Қариндошимиз Дилдора Ўзбекистон миллий университетининг химия факультетида таҳсил олади. У ёшлар шаҳарчасидаги ётоқхонада яшайди. Яқинда дадам, ойим ва мен кечки пайт уни йўқлаб талабалар шаҳарчасига бордик. Рости, қурилиш ва таъмирлаш ишлари ўтказилганидан кейин мен бу ерда бўлмаган эдим. Ётоқхоналарни кўриб лолу ҳайрон бўлиб қолдим. Шаҳарча тасаввур қилганимдан ҳам минг чандон зиёд гўзал қиёфага кирибди. Ҳаммаёқ чиннидек тоза, худди келинчакнинг уйидек. Йўлаклар текис ва равон, атроф гулзору ям-яшил майсаларга бурканган. Бу ердаги озодаликни кўриб эҳтиёт бўлиб қадам ташлайсан, гўёки ана шу гўзалликка, шу тозаликка асло чанг ва ғубор тушмасин дейсан.

«МЕН ТАЛАБА БЎЛИШНИ НИЯТ ҚИЛДИМ»

Ётоқхоналар олдидаги ўриндиқларда бир гуруҳ қизлар суҳбатлашиб ўтиришибди. Айрим йигитлар эса, назаримда уларнинг гали бўлса керак, гулзорларни юмшатиб, ободончилик ишлари билан машғул. Биз Дилдорани сўраб, ётоқхона мудирасига мурожаат қилганимизда, у бизга дарров деворга осиғлиқ турган яшовчи талабалар рўйхатини кўрсатди. Биз осонгина унинг курсини, қайси хонада туришини аниқлаб олдик. Дадамнинг айтишларича, у киши университетда ўқиган йилларда талабалар уйларида тартиб-интизом, озодалик бунчалик бўлмаган экан.

Маъмуриятдан рухсат сўраб ётоқхона ичкарисига кирганимизда ҳайратимиз янада ошди. Кенг ва ёруғ хоналар, компьютер ва бошқа жиҳозларга эга бўлган маънавият ва маърифат маркази, ошхона, ювиниш хоналари — барчаси талабалар ихтиёрида. Энг муҳими, бу ерда ёшларнинг яхши дам олиши, мутолаа қилиши, бўш вақтини мазмунли ўтказишлари учун ҳамма қулайликлар яратилган. Биз уларга ҳавас ила боқиб, Дилдора билан бирга шаҳарчани сайр қилгани чиқдик. Йўлнинг у томонида — ҳокимлик биносининг орқасидаги майдонда катта давра қурилган. Ўйин-кулги авжида экан. Юртимизнинг хушовоз хонандалари қўшиқ куйламоқда. Талабаларнинг айтишича, бу ерда санъаткорлар тез-тез меҳмон бўлиб туришар экан. Завқу-шавққа тўла шу кунги оқшом қандай ўтганини билмайман. Чироқлар ёғдусида ёшлар шаҳарчаси янада гўзал ва файзли, нурли ва нурафшон эди. Бу маскан Президентимизнинг катта эътибори ва ташаббуси билан қисқа вақт ичида ана шундай ҳавас қилса арзигулик, обод бир гўшага айланди.

Бугун тенгдошларимизнинг илму ҳунар ўрганиб, етук мутахассис бўлиб етишишлари учун мамлакатимизда имкониятлар эшиги янада кенг очилди. Энди фақат ана шунга муносиб бўлишимиз, аъло ўқишимиз, ташаббус ва изланишларимиз билан юрт довруғини жаҳонга кенг ёйишимиз лозим.

Ана шу таассуротлардан қаттиқ руҳланган ҳолда мен ҳам олий ўқув юрти талабаси бўлишни ният қилдим.

Машҳура МАМАНОВА

Суриштирув

ҚИММАТГА ТУШГАН ҲАЛОЛЛИК

(Давоми. Боши 1-бетда).

Тўғри, мамлакатимизда тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш учун жуда кенг имкониятлар бериб қўйилганки, Ч. Абдуназаров ана шу имкониятлардан оқилона фойдалангани ҳолда банкдан исталганча кредит олиб уни тўғри йўналтириши ва қонуний фаолият юритиши мумкин эди. Бироқ, ўрганган кўнгил ўртанса қўймас деганларидек, у ўз билганларидан қолмай барибир эгри йўлни, сохтакорлик йўлини танлади.

Ч. Абдуназаровнинг вилоят "Трансэкспедиция" корхонаси номидан вилоят ҳокимига "Автомобилчи" корхонаси учун кредит олишда ёрдам беришни сўраб киритган илтимосномаси даставвал инобатга олинмаган, шекилли, баландроқ дорга осилгиси келди. Ва, шунга яраша сохтакорлик, қалбакиликни ҳам ба-а-а-ландроқдан бошлади. Бунинг учун у ҳеч иккиланмай вилоятнинг ўша пайтдаги биринчи раҳбари Б. Олимжонов номидан Ўзбекистон "Саноатқурилишбанки" бошқарувчиси К. Рустамовга "Автомобилчи" корхонасига кредит ажратишда ёрдам бериш сўралган 87-П рақамли алоқа хатини тайёрлади. Қаллоблик шу даражага етиб борадики, Ч. Абдуназаров вилоят ҳокимиятининг муҳри ҳамда вилоят ҳокимининг қалбаки шахсий имзосини ўз корхонасининг компьютер марказида тайёрлаб республика даражасидаги нуфузли идорани ҳам доғда қолдиради. Натижада ушбу қалбаки ҳужжат асосида "Автомобилчи"га етмиш миллион сўм кредит маблағи ажратилади.

Иш аввалданоқ қалбакилик билан бошландими, уни энди қонуний йўл билан охирига етказиб бўлмас эди. Буни яхши тушунган Ч. Абдуназаров қолган ҳужжат пакетларни тайёрлашни ҳам худди шундай давом эттиради. Жумладан, у катта миқдордаги кредитни йиллик устама фоизлари билан биргаликда ҳимоя қилувчи кафил ёки гаров мулкни топиши лозим эди. Бироқ Қумқўрғонда унинг ўзи ва "Автомобилчи" фаолиятидан бохабар корхоналар ҳеч қачон кафилликни зиммасига олмаслиги аниқ эди. Шунинг учун Ч. Абдуназаров қўшни Жарқўрғон туманидаги "Сурхон" фермерлар уюшмаси бош ҳисобчиси Жуманазар Жалилов билан тезда тил топишади.

Ҳамонки, "Сурхон" "Автомобилчи" олаётган кредит таъминоти учун кафилликни зиммасига олаётган экан, демак, бунинг учун банк муассасасига тақдим қилинажак хўжалик-молиявий натижаси ва йиллик баланс ҳисоботларини Жарқўрғон туман ДСИсида тасдиқлатиб олиши лозим эди. Бироқ, "Сурхон"нинг айни шу пайтдаги молиявий-иқтисодий аҳволи, яъни тўлов қобилияти олинаётган катта миқдордаги кредит маблағининг ҳимояга (кафилликка) олиш учун камлик қилган бўлса керакки, оқибатда сохтакорлик билан қайта тузилган ҳисоботларни яширин равишда Қумқўрғон туман ДСИсида "тасдиқлатиб" олган. Сохтакорлик билан тасдиқланган ҳисоботда эса айнан Панжи Пардаевга тегишли бўлган 2-рақамли тамға (штамп) ҳамда сохта имзо мавжуд эди.

*"...Шодиберди Суюнов Термиз шаҳар ҳокими А. Чориевнинг 2000 йил 26 сентябрдаги 1128-рақамли қарори билан Термиз шаҳри ҳудудида "Автомобилчи" хусусий корхонасини очади. Корхона Термиз шаҳар ДСИсида 2000 йил 23 октябрда махсус ИНН код билан (код рақамини тушириб қолдирдик. — **Д. О.**) рўйхатдан ўтказилди. Ш. Суюнов олинажак етмиш миллион кредит учун аслида Термиздаги ана шу корхона номига ҳужжат тайёрлаган эди. Кредит бериладиган бўлгач, Қумқўрғон туманида ҳам туман ҳокими Н. Чориевнинг (ҳокимларнинг фамилияси ўхшаш эканлигига эътибор қилинг) 2001 йил 17 сентябрь санаси билан 574-рақамли қарори асосида худди шу номда кичик корхона ташкил этилади ва Термиздаги корхона учун тайёрланган ҳужжат-пакет билан Қумқўрғондаги ушбу номдош корхонага кредит олинади. Ташкилотчилар Шарғундаги "Саноатқурилишбанк" мутасаддиларини икки ҳокимнинг бир хил фамилиялари билан чалғитиб Термиздаги "Автомобилчи" учун тайёрланган ҳужжатлар асосида Қумқўрғондаги "Автомобилчи"га кўчириб олиб яна бир жиноятни амалга оширишган..."*

(М. Бўтаевнинг Республика Бош Прокурори номига ёзган шикоят хати нусхасидан кўчирма)

Мазкур фикрлар М. Бўтаевнинг таҳририятга юборган шикоятида ҳам айнан такрорланади. Албатта, ҳар бир шикоятда келтириб ўтилган ушбу факт юзасидан бирор фикр ёхуд хулосани таҳририят эмас, балки тегишли идоралар берганлари маъқул. Қолаверса, ушбу мазмундаги шикоят хатлари айнан Республика Бош прокурори, олий суд раиси номига жўнатилгани бизни шундай тўхтамга келишимизга асос бўлади. Шундай экан, келгусида мазкур ҳуқуқ тартибот идоралари бу ҳақда таҳририят билан фикрлашар. М. Бўтаевнинг шикоятидан ушбу иқтибосини келтириб ўтишимиздан мақсад эса "эгизак" ташкилотлар бўлган ҳар икки "Автомобилчи" ишида ҳали очилмай қолган қирралар мавжудлиги, ҳамда вақти келиб бу жиҳатлар синчиклаб ўрганилса, анчамунча қонунсиз ҳаракатлар очилиб қолиши мумкинлигига ишора, холос.

Хуллас, ёлғоннинг умри қисқа деганларидек, "Автомобилчи" фаолиятида баъзи бир қаллоблик ва сохтакорлик тугунлари ҳозирча ечилди. Балки бунга бир жиҳатдан, О. Бўтаев прокуратурага киритган тақдимнома асосида ўтказилган текширишлар натижасида "Суюнбобо"даги жиноятлар фош этилгани ҳам туртки берган бўлиши ҳам мумкин.

"Автомобилчи" можаросига аралашиб қолган солиқчилар орасида аввалига Олимжон Бўтаев йўқ эди. Сабаби, биринчидан, қишлоқ хўжалиги фаолияти билан шуғулланувчи, хусусан фермер хўжаликлари ҳисоботларини қабул қимлиш О. Бўтаев зиммасидаги иш эмас эди. Бу ишни инспекциянинг ҳисоботларни қабул қилиш бўлими ходими Панжи Пардаев амалга ошириб келган. Ўшанда "Сурхон"нинг ҳужжатларига ҳам П. Пардаевга қарашли бўлган 2-рақамли тамға босилган эди. О. Бўтаев ихтиёрида эса 1-рақамли тамға бўлиб, у фақат ишлаб чиқариш, савдо корхоналарининг ҳисоботини қабул қилган. Солиқ фаолиятидан бир оз бўлса-да хабардор киши яхши биладики, ушбу маҳкамада бировнинг ўрнига бошқа биров имзо қўйиши, муҳр босиши, қўйинки, бирининг вазифасини инспекция раҳбарининг буйруғисиз иккинчи бир ходим бажариш тажрибасига зинҳор йўл қўйилмайди. Илло, узоқ йиллардан буён нуқсонсиз ишлаб келган, ишда маълум тажрибага эга О. Бўтаев-ку, асло.

Хўш, О. Бўтаев "Автомобилчи" можаросига аралашмаган, бу иш юзасидан бошқарма бошлиғи бошқа ходимларни жазолаган, ҳужжатларга ўзга ходим имзоси ва муҳри босилган бўлса, унда О. Бўтаев нега жазоланди?

Суд прокуратура томонидан олиб борган тергов хулосаларига асосланиб О. Бўтаевга нисбатан жазо белгилашдан аввал "Суюнбобо" масаласида Суюновлар билан О. Бўтаев орасида зиддият пайдо бўлгани, қолаверса бу ҳолат О. Бўтаевдан ўч олиш учун асос бўлиши мумкинлигига ҳам аҳамият бериши лозим эди. Афсуски, суд тергови жараёнида на оқловчи, на-да О. Бўтаевнинг бу хусусдаги фикрлари инобатга олинмади.

Аввалига Ч. Абдуназаров ҳисоботга ўзим сохта имзо қўйдим, солиқ маҳкамасининг 2-рақамли тамғасини эса Панжи Пардаевнинг иш столидан яширин тарзда қўлга киритиб, унинг ўзига сездирмай фойдаландим, деган кўрсатмани бераётган эди. Бироқ, кейинчалик, суд жараёнида қилиб қўйган қаллоблик ва сохтакорликларини ҳеч бир нарса билан яшириб бўлмаслиги, бу жиноий ҳаракат учун жазо муқаррар эканлигини сезганми, ҳар ҳолда "Суюнбобо" туфайли шундай савдоларга гирифтор қилган тўғри сўз солиқчини эслаб, унинг ўша пайтдаги ҳалоллиги учун яхшигина "мукофотлаш" фурсати келганлигини ўйлаб қолган бўлиши мумкин. Бинобарин, О. Бўтаевдан шу тарзда ўч олиш, "Суюнбобо" можаросидан сўнг: "Сени солиқдан четлаштирмасам юрган эканман", деб қасам ичган Ш. Суюновга ҳам, солиқ тўловидан қочгани учун дурустгина жазо олган О. Суюновга ҳам айни муддао эди.

Суд жараёнида, суднинг сўрови билан О. Бўтаевга нисбатан ДСИ ходим ва мутахассислари томонидан тавсифномалар ҳам талаб қилинди. Талаб қилинди-ю, аммо бу ҳужжатларга ҳеч ким бир бор бўлса-да назар ташлаб, "О. Бўтаев ишда мана шундай ходим экан-ку", деган хулосага келмади. Ахир ўша тавсифномаларда ДСИ ҳуқуқшуносидан тортиб О. Бўтаев билан узоқ йиллар бирга ишлаб келган ҳамкасб ходимлар Олимга нисбатан ижобий фикр беришган, у ҳар қандай вазиятда ҳам "Сурхон" ҳисоботларига имзо қўймаган, тамға босмаган бўларди, деган хулосани айтган эдилар-да.

О. Бўтаев ва унинг оқловчиси О. Бўтаевга нисбатан чиқарган ҳукмидан норози бўлаётганларининг асосий сабабларидан яна бири "Сурхон" фермерлар уюшмаси ҳисоботини рўйхатдан ўтказганлигини тасдиқловчи ДСИ ходими имзосининг шубҳали, сохта эканлигидир. Суд жараёнида айбланувчи О. Бўтаев унинг имзоси деб талқин қилинаётган имзони сохта деб тан олмади ва хатшунослик экспертизаси ўтказилишини бир неча бор талаб қилди. Бундай вазиятда холис суд, талабни қондириши, хатшунослик экспертизаси ўтказиб имзо кимга тегишли эканлигига аниқлик киритиши шарт эди. Бироқ, экспертиза ўтказилмаганлиги, бу ҳақда суд ҳукмида ва ҳужжатларида ҳам бирор бир жумла киритилмагани О. Бўтаевни айблашда нохолисликга йўл қўйилганлигини кўрсатади. Ахир вилоят ҳокимлигининг махсус рақамланган хати, қолаверса, вилоят биринчи раҳбарининг имзосини қойиллатиб "ясаган" Ч. Абдуназаров учун О. Бўтаевнинг имзосини сохталаштириш унчалик мушкул иш эмаслиги ҳар ҳолда одил судьяларимиз эътиборидан четда қолмаслиги лозим эди.

О. Бўтаевни айблашдаги яна бир нохолисликга эътибор қаратмоқ лозим.

Хўш, судда О. Бўтаевга асосан ким қарши гувоҳлик берди? Албатта, Чори Абдуназаров. Ишда кўзбўямачилик, сохтакорлик ва товламачиликни мунтазам касб қилиб олган, шу йўлда қайта-қайта судланган шахснинг фикрлари унинг ҳалол хизматига қарши қўйилди. Ч. Абдуназаровнинг кўрсатмасига кўра О. Бўтаев П. Пардаевга тегишли тамғани олиб "Сурхон"нинг ҳисоботларига босиб берган эмиш. Ғаройиб пародокс — судда ҳар қадами жиноятга, кўзбўямачиликга дахлдор кишининг кўрсатмалари инобатга олинди-ю, вазифасини сидқидилдан бажариб келган солиқчининг фикрлари, эътирозларини ҳеч ким эшитмади. Қолаверса, О. Бўтаевни айблаш учун асос бўлган "Сурхон" ҳисоботларида унинг муҳри ҳам, имзоси ҳам бўлмагани ҳолда барибир жазоланди. Ачинарлиси шундаки, туман ДСИсидан бошлаб вилоят ҳокимлиги, республика даражасидаги банк муассасасини алдаб келган сохта ҳужжат тайёрловчи жиноятчи билан бирорта ҳам ҳужжатга номи, имзоси, муҳри тушмаган Олим Бўтаев деярли бир хил жазоландилар. Фақат О. Бўтаев илгари судланмаганлиги учунгина амнистия акти қўлланиб жазодан озод этилди. Бироқ, эндиликда, О. Бўтаевнинг таъкидлашича, унинг қисматида "муқаддам судланган" ибораси тавқи лаънатдек осилиб турибди. Аммо О. Бўтаев ҳам унинг отаси кекса журналист Муҳаммаджон ака ҳам ҳали адолатдан умид узганларича йўқ. Улар келгусида республика Олий суди томонидан мазкур иш қайта кўриб чиқилиши ва О. Бўтаевга нисбатан адолат, ҳақиқат қарор топишига ишониб яшаяптилар.

Алқисса, биз ҳам шунинг тарафдоримиз.

Даврон ОРИПОВ,
"Hurriyat" мухбири

ТАҲРИРИЯТДАН: ***Ва ниҳоят, мақола тайёр бўлиши арафасида одил суд Қумқўрғон туманидаги "Автомобилчи" хусусий корхонаси фаолияти, хусусан қалбаки ҳужжатлар тайёрлаш орқали вилоят, республика даражасидаги нуфузли идораларни алдаб катта миқдорда кредит олиб, ундан мақсадсиз фойдаланганлик, кредит маблағига олинган автоуловлар ва бошқа техник ускуналарни талон-торож қилишлик, банкдан ташқарида ноқонуний пул муомаласини амалга оширганлик ва бошқа ҳолатлар юзасидан кўрилган жиноий ишни охирига етказиб қонуний тўхтамга келди. Унга кўра О. Суюнов ҳамда Ч. Абдуназаровларга нисбатан тегишли жазо белгиланди.***

Ҳамонки, "Автомобилчи" атрофидаги жиноят "ижодкор"ларининг айблари фош этилган экан, демак бу ишларда заррача алоқаси бўлмаган собиқ ДСИ ходими О. Бўтаевга нисбатан қилинган адолатсизликка барҳам бериш фурсати келганга ўхшайди. Бунинг учун эса "Сурхон"нинг ҳисоботларига қўйилган ҳамда О. Бўтаев номини бадном қилишга асос бўлган сохта имзо аслида кимга тегишли эканлигига аниқлик киритмоқ лозим. Бунинг ечими эса тегишли идоралар ва мутахассисларга тан.

Абдурасул ҲАКИМОВ чизган

— Ие, нега оғзингни бойлаб олдинг?
— Сув кириб кетмаслиги учун...

ИСТИҚЛОЛ – МАЪНАВИЯТ САРЧАШМАСИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Баъзан маънавий жиҳатдан етук бўлмаган раҳбар ишни тўғри, ижодий ташкил этолмагани сабаб лавозимидан четлаштирилса, ўринсиз аразда юради. Камчиликларини холисона тан олиб, кўпроқ меҳнат қилиш, халқ хизматида бўлиш ўрнига кимдандир ўч олиш, кимгадир қасд қилиш пайига тушади. Бундай ҳол жамият учун ҳам зарарлидир. Маънавият тарбиясида масаланинг ана шу жиҳатларига ҳам эътиборни қатармоқ лозим,- деб ўйлайман.

— Маънавий тарбия самарасини қандай тасаввур қилиш мумкин?

— Маънавий тарбиянинг самараси дарҳол намоён бўлавермайди. Масалан, мустақилликнинг маънавий аҳамиятини 15 йил кейин келадиган авлод бизга нисбатан яхшироқ, мукаммалроқ тушунади. Чунки у вақтда истиқлолнинг маънавий натижалари амалда тўлалигича намоён бўлади. Иншооллоҳ, у авлоднинг маънавияти бизникига нисбатан баркамол бўлади. Жамиятнинг, шахснинг маънавий имкониятларини юксалтирмасдан туриб, йирик иқтисодий, хўжалик аҳамиятига молик режаларни тўлиқ, сифатли ва муддатида бажариб бўлмайди, албатта. Бу илмий-амалий асосланган ҳақиқат. Масалан, шўро жамиятида катта-кичик барча режалар ярим-ёрти амалга оширилар эди. Чунки марказий идораларда халқ хўжалигини ривожлантиришга оид ўнлаб дастурлар тайёрланар эди-ю, аммо унинг ижрочиси — меҳнаткаш инсон тўғрисида, унинг мазкур вазифаларни бажаришга маънавий-руҳий тайёргарлиги борасида ўйлаб ҳам кўрилмас эди. Бундай ҳолларда маънавият ёки маънавиятсизлик оқибатини кўрсатадиган турли фармойиш-даъватларнинг ҳам фойдаси бўлмай қолар эди. Халқимиз маънавиятига фақат маданий, тарбиявий, ахлоқий, диний мажмуаси, деб қараш камлик қилади.

Чунки маънавиятда улкан иқтисодий, молиявий, техникавий, ҳуқуқий мазмундаги тажриба ва билимлар акс этади. Маънавиятнинг бундай кўп қиррали моҳиятини, имкониятларини бугунги тадбиркорлар, фермерлар, хусусий корхона эгалари пухта билса ва амалда қатъий эътибор берса, фойдадан ҳоли бўлмас эди.

Маънавият мафкура, эмас. Аммо бу иккаласи — инсонни камол топтиришдек улуғ мақсад йўлида ҳамкорлик қилади. Маънавият ҳам, мафкура ҳам сиёсат исканжасига тушмаслиги керак. Акс ҳолда улар ривожлана олмайди. Фақат бир гуруҳ олиму зиёлиларнинг маънавий етуклигига эришиш билан барча ижтимоий-иқтисодий режаларни ҳал қилиб бўлмайди. Фақат комил маънавиятли халқгина йирик вазифаларни бажара олади. Инсониятга ноёб ақл-заковат эгаларини, улуғ даҳоларни тарбиялаб беради. Бугунги кунда Ўзбекистонга кўпроқ фидойи фарзандлар керак. Улар маънан баркамол, жисман соғлом бўлишлари зарур. Маънавий заифлик, хурофот ва жоҳиллик натижасидир. Жоҳил зоти ҳаргиз матонатли, адолатли, ватанга содиқ, фидойи инсон бўла олмайди.

Суҳбатдош:
Ўрол ЎСАРОВ

Аҳвол

ҚЎШИҚЧИЛИКМИ Ё ЛЎТТИВОЗЛИК?..

Гапнинг пўскалласини айтганда, йигирма беш йилларча аввал отам раҳматли: "Қаёққа қарама, ҳамма жойни қўшиқчи босиб кетди-я", деб қўярдилар. Тавбангдан кетай, агар бугунги аҳволни кўрганларида, билмадим, бошларини чангаллаб қолармидилар. Хуллас, бир балонинг аломатими деймаn, хиргойи қилишни билган борки, бугун ўзини "қўшиқчи", "санъаткор", унча-мунчаси "эстрада осмонининг ёрқин юлдузи" эканини уялмай-нетмай телеканал ёки радиода, олди-қочди газетада бараллa айтиб юборишданам тоялётгани йўқ. Бир пайтлар халқ эътиборидаги актриса Роза Каримова моҳирона ижро этган миниатюра бўларди. Бисотидаги биттагина "Пошшошойи қўйлагим" қўшиғи билан машҳур бўлган ашулачи аёл суҳбат асносида шунча йиллар ўтган бўлса ҳам, шу қўшиғидан бошқа бирорта қўшиқ яратмагани маълум бўлади. Бугун ўзини қўшиқчи деб атаётганларни биттагина қўшиқ яратдинг деб айблаб бўлмайди, асло. Аксинча, улар шу қадар "сермаҳсул", "ижод"и шу қадар кўпқирралики, айтаётган "қўшиғи"нинг алмойи-жалмойи сўзлардан иборатлиги боис, нима деяётганини тушунмайсанам. Ишонмасангиз, Жўрабек дегич қўшиқчининг "ижод намуналари"дан баҳра олинг-а:

Соғинганда кўзларингни,
жонгинам,
Англадим сувдек зарур экансан.
Эсда қоларкан гўзал туйғулар,
Йиғлатар биринчи сўзлар.

Бунқанги "сўфиёна" ўхшатишлар, лутфга ўтиб кетган буюк зотлар ҳам таъзим қилиб юборадиёв! (Кўзни, одатда шоирлар, оҳуникидек гўзал, дея таърифлашар эди, бу "ҳофиз" тушмагур, кўзни сувдек зарур дея баҳолабди. Балки бечора қиз қўшиқни эшитиб, тинмай йиғлагани учундир?)

Ана энди, қўшиқ деганнинг нақоратига қаранг:

Севаман дарёдай тошиб,
Севаман тоғлардек адл.
Севаман дунёларга сиғмай,
Севаман беморман ёки.
Севаман балки гуноҳим,
Севаман нечун ўзим билмай,
Севаман нечун ўзим билмай.

"Дуру гавҳардек тизилган" сатрларга ҳатто қалам текизмоқликка ҳам жазм этолмадим, илло! (Шоир эмасман-у, аммо сатр деганларида, на қофия, на-да вазн сезмадим. Лекин қўшиқчининг касаллигига ишондим). Хуллас, муддаодан чалғимайлик. "Ҳофизнинг" юрак қаъридан чиққан бу "пурмаъно" байтлар не-не асрлар кутилган эди-я! Ҳатто Румий, Жомийу Навоийдек боболаримизнинг ҳам бундайин ташбиҳларни топа олмай, кўзлари юмуқ ўтганига иониб кетасан, бу сатрлардан кейин! (Ол-а!)

Муҳтарам, ўқувчим! Сабр-тоқатингизни синаш фикридан йироқман ва шу боис навбатдаги "шедевр"ни эътиборингизга "ҳавола" қиламан. Бу санъат "дурдонаси" "Божалар" деган гуруҳ йигитчалари томонидан "куйланган" "Анҳор" деган қўшиқ ((балки, гапирилгандир):

Таманно билан юрасан,
Тагингда машина минасан.
Юқорига қоқилади крыша,
Нормальный крыша.
Мен эса оддий боламан
Кеча дўстларим совға қилди
Янги лыжа, ажойиб лыжа,
Подарок, эсдалик.
Энди мен ҳам пиёда эмасман,
Эртага янги "Мерс"им келади
Акам Москвадан юборади.
Лекин бир муаммо туғилади,
Қоидани билмайман.

Агар ҳалиям мақолани ўқишда давом этаётган бўлсангиз, демак асаб тўқималарингиздан нолимасангиз бўлади. Бунинг устига ўқиганларингиздан маънилик бирор нарса тушунмаган бўлсангиз, демак, ақлу ҳушингиз жойида, билим ва савиянгиз маълумотингизга монанд инсонсиз. Иккинчидан, шуни қўшиқ деб куйлаётган "ҳофизча"ларнинг "криша"си масаласи шубҳа уйғотган бўлса, фикримиз бир жойдан чиққан кўринади. Ана энди синовнинг иккинчи қисмини бошлаймиз:

Анҳор бўйида кафеда
танишганмиз.
Музқаймоқ еб, кетидан
"Тарҳун" ичганмиз.
Учрашай деймаn лекин
Ресторанга пул етмас.
Қор ёғяпти, уйингда
ўтир бир пас.

Музқаймоқ еб, кетидан "Тарҳун" ичган бўлсанг, бунинг устига Анҳор бўйидаги кафеда танишган экансан, демак кун иссиқ бўлган. Ёзда учрашибсан. Ёз бўлса-ю, қор ёғишига бало борми? Учрашув албатта ресторанда бўлиши керак деган кимса, номаъқул бузоқнинг гўштини ебди. (Шеър деб ёзган қўлинг синсин, деган бўлсангиз, барибир асаб дош бермабди-да!)

Қўшиқ деганнинг давомига қаранг:

Қўлларингдаги бу
тиллаларинг қимматбаҳо.
Тақинчоқларингни севасан.
Кўз-кўз қиласан.
Мен эса оддий боламан.
Уйлансам бошимда
ёнғоқ чақасан.
Фойдаланасан, соддалигим
биласан.
Энди мен ҳам пиёда эмасман,
Эртага янги "Мерс"им келади
Акам Москвадан юборади.
Лекин бир муаммо туғилади,
Қоидани билмайман.

Бир-икки хусусий студиялар суратга олган картиналарда рол ижро қилиб қўйган Шоҳруххон деган реппер-йигитча ҳам бирам "ширу шакар" қўшиқ гапириб қўйганки, эшитсангиз "мазза қиласиз":

Модний прикид
Кўтарилган ёқа.
Чўнтагимда уяли алоқа.
Антеннам прикольний,
блатной GSM.
Чёткий алоқа, йўқ проблем.
Бир-икки-уч, ташлаяпман қадам.
Қадди-қоматимни сўради
Ванн Дам.
Атирларим натуральний
"армани"
Манга ҳаваси
кевотти ҳаммани.

Йигит киши "модний прикид" қилиб юрса, узр-ку, ука, атрофдагиларда са-ал бошқача фикр туғилмайдими? "Бир-икки-уч" деб қадам ташлаш, кийимларни реклама қиладиғон, оёғи бўйнидан ўсган модель қизларга хос эди, шекилли. Бунинг устига йигит кишининг қоматини бошқа бир йигитнинг сўраши... билмадим, андак ножўя эшитилмаяптими? Ҳар нарсани қўшиқ экан, кимдир эшитяпти деб айтавериш шартми? Ҳеч бир рус хонандасининг (Лариса-хоним Москалёва ўзимизни "ўзбечка" бўп кетган) қўшиғини ярим ўзбек, ярим русча (очиғи русча дейиш ҳам ножоиз, зотан қўшиқ жаргон, қўпол қилиб айтганда, кўча гапидаги сўзлардан тузилган) айтганини эшитганмисиз? Дарвоқе, бир-икки ёш йигитчаларга эътирозларимни тушунтиришга ҳаракат қилиб кўрдим. Ёқмаса, эшитманг, эмиш. Омон бўлгур, бурунни "пуф, сассиқ" деб, кесиб ташлаб бўлмайди-ку! Мен-ку, умуман эшитмайман. Ёшлар, ўсмирлар эшитяпти уларни. Очиғи, "Ёшлар", "Пойтахт", "Замин", "Орият-Доно" ва "Наврўз" радиоканалларидан бошқа радиостанциялар ва тижорат телеканалларида эртаю кеч, тинмасдан айлантириляпти бу каби реп-пеплар. Эртага кеч (аслида бугун ҳам анча кечикдик) бўлади.

Аслида шу жойда нуқта қўйиш ният ҳам йўқ эмас эди. Бироқ, "Hum" деган газетанинг ёшларни савияси ва маънавиятини "пайсайтиришга беминнат бел боғлаганини" айтмаслик гумроҳлик бўлар деган ўжар хаёл тинчлик бермади. Ўзингиз, холисанилло айтинг, газетанинг ҳар сонида "Биргаликда куйлаймиз" деган рукн остида юқорида мисол келтирганим "современний" йигитча-ю қизчаларнинг реп, хепмией, аллақандай йўналишдаги, бири биридан ўтиб тушадиган бачкана "хит"ларини чоп этишини не деб баҳолаш керак? Газетани сотиб олар экан деб, тўғри келган нарсани босиш ва бунинг устига фалон кун фалон вақтда таҳририятга қўнғироқ қилинг, сиз истаган "хит"ни берамиз, дея жар солиш виждоннинг қай мезонига тўғри келар экан? Аслида, бугун пул топиш илинжида ҳар хил олди-қочди, шов-шув ва ғийбатларни дастурхондай ёйиш қарийб барча кўнгилочар газеталарга хос хусусиятга айланиб улгурди.

Яна бир мулоҳаза: йигит қўшиқчилар ҳаддан зиёд мулойимлашиб (қўполроқ сўз айтишдан истиҳола қилдим), улар орасида пардоз-андоз, ўта "стильнийлик" модага кириб бормаяптими? Асосий мавзудан чекинмайлик-да, Шоҳруҳ (булар бир эмас иккита экан. Ҳалиги айтганим Шоҳруххон эди) деган "қўшиқчи"нинг "Воқеа" деган "ашула"си матнини ўқинг:

Бу гапи сув-текин алдаганлар
Нега ишонишим гапига керак
А Худо хоҳласа сўраганлар,
Кечиргин улар,
а может быть и я.

Очиғини айтай, "қўшиқ" деганнинг давомини ёзишга сабрим чидамади. Ундаги на бирор жумлани ва на тўлиқ гапни тушунмайсиз. Қўшиқ деганни шеъриятнинг кўчасига яқин ҳам бормаган кимса қуролаган ва бунинг устига бемаъни сўзлар қоришиғини қўшиқ деб саҳнага чиқиб айтишдан уялиш керак эди, наздимда. Аммо...

Бундайин қуруқ сўзлар, сўз бўлгандаям, бачкана, бемаза сўзлар кетма-кетлигини куйлашга кимдир рухсат бергандир? Ёки тижорат теле ва радиоканалларига пул тўласанг, хоҳлаган нарсангни қўшиқ деб айтсанг бўлди экан-да?! "Ўзбекнаво" деган катта бир ташкилот, унинг раҳбарлари, мутасаддилари қаерга қараяпти экан? Бир пайтлар ташкилотда баобрў шоир ва бастакорлардан иборат бадиий кенгаш отлиғ комиссия ишларди, шекилли? "Ўзбекнаво", адашмасам, ҳар бир ижрочига махсус лицензия (яъни, рухсатнома) беради. Ижрочи қўшиқ айтиши учун рухсатнома олади-ку?

Азиз муштарий! Асабингизни толиқтириб, жаҳлингизни чиқариб қўйган бўлсам, узр. Келинг, шу ерда баҳслашишни тўхтатайлик-да, атрофга бирров теранроқ қарайлик. Сизу биз, фарзандларимизнинг маънавиятига дахл қилаётган шу янглиғ саёз, мантиқсиз ва бемаза қофиялардан иборат "қўшиқ" (қўшиқ дейишгаям тилим бормаяпти) ижрочилари, уларнинг ҳомийлари не мақсадда уларни эфирга чиқаряпти, нелар эвазига газетадаги ҳамкасбларимиз ўйламай-нетмай мақтаяпти? Дуппа-дуруст овози бор Даврон Эргашев деган хонанда телеканаллардан бирида "эгов-эгов", деб юрибди. Йигит кишининг эса камтар, сипо бўлгани яхши. Бошқа яна бир таниқли... Э, узр...

Алижон ЭШБОЙ

Дараклар

БРИТАНИЯЛИК ЖУРНАЛИСТ РОССИЯГА ҚЎЙИЛМАДИ

Тоғли Қорабоғ можароси ҳақидаги «Қора боғ» китоби тақдимотини ўтказишни режалаган британиялик журналист Томас де Ваал Россияга киритилмайдиган бўлди.

Экстремал журналистика маркази раҳбари Олег Панфиловнинг эътирофига кўра, бу Россияда энди юз бераётган ҳол эмас экан. 2000 йилдан буён ўттизга яқин кишининг Россияга қўйилмаётгани аниқланган. Рўйхатдагилар асосан Чеченистон воқеалари хусусида ёзганлар.

Британиялик журналист ўзининг Россияга қўйилмаслиги сабабини касбий фаолияти билан боғлиқлигини урғулайди.

ШИМОЛИЙ КОРЕЯНИНГ АҚШГА ПЎПИСАСИ

Шимолий Корея ҳукумати АҚШ тарафидан мамлакатга нисбатан таҳдид сезилса, Вашингтон "кулини кўкка совурадиган" зарба берилишини билдирган.

Кореянинг шимолий-шарқида жойлашган Мусудан ҳарбий полигонида навбатдаги ракета синовини ўтказиш борасидаги баёнотидан кейин Шимолий Корея раҳбарияти АҚШ ва бошқа Ғарб давлатларининг кескин танқидига учраганди. Америка разведка манбаларининг маълум қилишича, Ғарбда "Тэпходон-2" номини олган баллистик ракета ҳарбий полигондаги учириш мосламасига ўрнатилган. Мабодо синов муваффақиятли ўтгудек бўлса, мазкур ракета АҚШнинг Аляска штатига қадар учиб бориши мумкин.

ВАЛЕНСА МЕТРОСИДА ҲАЛОКАТ

Валенса метрополенидаги поезднинг изидан чиқиб кетиши оқибатида, сўнгги хабарларга қараганда, 41 киши ҳалок бўлган ўнлаб кишилар яраланган.

Ярадор бўлганларнинг сони тобора ортиб боряпти. Ўн кишининг аҳволи ўта оғир. Ўлганлар ва яраланганлар орасида католик байрамини нишонлашга келган чет эл фуқаролари борлиги тахмин қилинмоқда.

Валенса ҳукумати воқеага террорчилик сабаб бўлган деган иддаони рад этган. Ҳукумат расмийси воқеага тезликнинг ошиши ёки поезд ғилдиракларидаги носозлик сабаб деган фикрни билдирган.

ЭРОН МАДАНИЙ ЁДГОРЛИКЛАРИНИ ҚАЙТАРМОҚЧИ

Эрон ҳукумати мамлакатдан ноқонуний олиб чиқиб кетилган маданий-тарихий ёдгорликларини АҚШдан қайтаришни талаб қилмоқда.

Душанба куни Теҳронда ўтказилган матбуот анжуманида Эрон ҳукумати вакили Ғулом Ҳусайн Илҳом Эрондан олиб кетилган ва Чикаго университетида сақланаётган маданий бойликларни ноқонуний мусодара дея баҳолаган. АҚШ Федерал судининг қарорига кўра, мазкур маданий ёдгорликлари кимошди савдосида қўйилиб, тушган маблағ 1997 йили Қуддусда амалга оширилган террорчилик амалиётидан жабр кўрганларга берилади.

Экспертларнинг эътирофича, Аҳамонийлар даврига тегишли осори атиқалардан кўриладиган фойда тахминан 423,5 миллион долларга тенг.

БРАЗИЛИЯЛИК ИШҚИБОЗЛАР РОНАЛДИНЬОДАН ХАФА

Мамлакатлари терма жамоасининг жаҳон чемпионатидаги мағлубияти аламига чидай олмаган бразилиялик футбол ишқибозлари Шапеку шаҳарчасида севимли ўйинчилари Роналдиньога ўрнатилган ҳайкални ёқиб юборган.

Ҳайкал муаллифи Катилли Ланзини уни ясаш учун 5,5 минг реал (2,5 минг доллар) маблағ сарфлаган.

ФИФА таснифига кўра, сўнгги икки йил ичида энг яхши ўйинчи номини олган Роналдиньодан бразилиялик ишқибозлар кўп нарсани кутишаётган эди. 26 ёшли ярим ҳимоячи Жаҳон чемпионатида ниҳоятда суст ўйнагани ва ҳатто бирорта ҳам гол ура олмагани уларнинг сабр косасини тўлдириб юборганга ўхшайди.

Азиза НАСРИДДИНОВА тайёрлади

Нигоҳ

Украина: СИЁСИЙ САҲНА САБОҚЛАРИ

Украинадаги етакчи сиёсий кучлар кўпга чўзилган музокара ва муҳокамалардан кейин, ниҳоят, келишувга эришди: президент Виктор Ющенко раҳнамолигидаги "Бизнинг Украина" (Наша Украина), мамлакатнинг собиқ бош вазири раҳбарлигидаги Юлия Тимошенко блоки (ЮТБ) ва социалистлар партияси ўзаро коалиция — иттифоқ ташкил этди. Бироқ бу билан мамлакатда юзага келган сиёсий инқироз хотима топди, деб бўлмайди. Бир қатор жиддий омиллар инқироздан чиқишга ҳали-ҳануз тўсқинлик қилмоқда...

"Зарғалдоқ инқилоби"дан сўнг

2004 йилги машҳур "зарғалдоқ инқилоби"дан кейин Украина сиёсий саҳнасида кўп ўзгаришлар рўй берди. Аввало, оғир ва масъулиятли дамларда бир-бирини қўллаб-қувватлаган қадрдонлар — Виктор Ющенко ва Юлия Тимошенко иттифоқи парчаланди. Ўзаро келишмовчилик ва коррупция билан боғлиқ можаролар туфайли Ющенко ўзи бош вазирликка тайинлаган Тимошенкони ўзи ушбу вазифадан озод қилди (*2005 йил сентябрь*). "Зарғалдоқ инқилоби маликаси", "Инқилоб илҳомчиси", "Темир хоним" каби турфа номлар билан аталаётган Тимошенко эса ҳеч иккиланиб ўтирмай ўзини амалдаги президентга мухолиф деб эълон қилди. Тимошенко истеъфосидан кейин президент бош вазирлик курсисини ўзининг эски дўстларидан бири Юрий Ехануровга ишониб топширди.

Инқилоб даврида Ющенко номзодини дастаклаган социалистлар партияси ҳам кейинроқ мустақил йўл тутишга қарор берди. Шу тариқа ягона ва бўлинмас "зарғалдоқ иттифоқи" жуда тез фурсатда гуруҳларга ажраб кетди. Инқилобнинг асосий "жабрланувчиси" Виктор Янукович эса биринчилардан бўлиб Ющенко ҳукуматига қарши сиёсий кураш очди.

Шу боис ҳам, жорий йилнинг 26 мартида ўтган парламент сайловида мамлакатдаги етакчи кучлар бўлинган ҳолда иштирок этди. Пировардида, муҳимлиги жиҳатидан "зарғалдоқ инқилоби"дан кейинда турувчи ушбу сиёсий тадбирда мухолифат етакчиси Виктор Януковичнинг Минтақалар партияси (Партия регионов) 32 фоиз овоз (186 депутат) билан ғалабага эришди. Олий Раданинг қолган ўринларини Юлия Тимошенко блоки (22 фоиз — 129 депутат), "Бизнинг Украина" (13 фоиз — 81) ва социалистлар партияси (5 фоиз — 33) бўлиб олди.

Сайлов якунланиши билан ғолиб партиялар олдида тез фурсатда коалиция ташкил этиш ва янги ҳукуматни тузиш вазифаси турарди. Чунки Украина қонунчилигига киритилган сўнгги ўзгаришларига кўра, парламент сайловида энг кўп овоз тўплаган партиялар ўзаро коалиция тузиши ва ана шу сиёсий иттифоқ ҳукуматни ҳам шакллантириши белгилаб қўйилган. Шунингдек, янги қонунчиликка кўра, бош вазирни эндиликда президент эмас, Олий Рада тасдиқлайди.

Мажбурий келишув

"Бизнинг Украина", Юлия Тимошенко блоки ва социалистлар партияси ўртасида тузилган коалицияни шундай аташ мумкин. Уч етакчи партия парламент коалициясини ташкил қилиш учун мартдан июнга қадар самарасиз музокаралар олиб борди ва келишув учун берилган охирги муддатга икки кунгина қолганда мажбурий равишда бир битимга келди. Акс ҳолда, президент Ющенко Олий Радани тарқатиб юбориши ва янги сайлов белгилаши мумкин эди. Воқеаларнинг бундай ривожи эса ҳозирда парламентда кўпчилик овоз олиб турган инқилобчи партиялар учун хайрли бўлмаслиги мумкин эди.

Коалиция тузиш йўлидаги музокаралар бу қадар чўзилганининг бош сабаби ҳокимият учун курашаётган "Бизнинг Украина", Юлия Тимошенко блоки ва социалистлар партияси ўртасидаги келишмовчиликлар ва ўзаро юқори мансаблар тақсимотида муроса йўлининг топилмаганидир. Сиёсий мулоқотлар боши берк кўчага кириб, инқироз чуқур илдиз отганини "Бизнинг Украина" ҳатто биринчи рақамли мухолиф бўлган Виктор Янукович партияси билан иттифоқ масаласида музокара олиб боришга мажбур бўлганидан ҳам билиш мумкин. Боз устига, Украинадаги танг сиёсий вазият туфайли Америка президенти Жорж Буш Киевга ташрифини бекор қилди.

Олий Радада мутлоқ кўпчиликни ташкил этувчи 239 кишилик коалициянинг ташкил этилгани (аслида қонунга кўра, 226 депутат овозига эга бўлиш устунлик учун кифоя қилади) яқин кунларда янги ҳукумат иш бошлашини англатади. Хўш, бу иттифоқ, бу келишув сиёсий партияларга нима беради?

Бир-бирига меҳрибон... рақиблар

Битимга мувофиқ, парламентда 129 ўринни олган Юлия Тимошенко блоки ҳукуматда 10 та вазирлик курсисига эгалик қилади. Асосийси, 8 ойдан буён бекор юрган Тимошенко хоним яна бош вазирлик мансабига қайтади.

"Бизнинг Украина" партиясига эса 8 та вазирлик портфели насиб этади. Шунингдек, парламент раҳбарлигига ҳам ушбу партия вакили — бир йил аввал Миллий хавфсизлик кенгаши котиби бўлган Пётр Порошенко сайланади. Келишув социалистлар партиясига 4 та вазирлик курсиси ва бош вазирнинг 1-ўринбосари лавозимини тақдим этади. Ҳукумат раҳбари ўринбосарлигига социалистлар етакчиларидан бири Иосиф Винский сайланиши мўлжалланмоқда.

Ҳукумат ва парламент раҳбари бўлиши кутилаётган шахсларга диққат қилсак, коалиция ҳақиқатдан ҳам икки оёқ бир этикка тиқилган пайтда, энг сўнгги чора ўлароқ тузилганига амин бўламиз. Парламент раислигига номзод Порошенко ўтган йили порахўрликда айбланган пайтда Тимошенко бу айбларни қўллаб-қувватлаган эди. Порошенко эса ўз навбатида Тимошенконинг бош вазирликдан бўшатилиши ташаббускорларидан бўлганди. Хуллас, бу икки сиёсатдонни совуқ ва иссиқ — икки қўшилмас қутбнинг вакили дейиш мумкин.

Мафия эмас, қонун...

Бир-бирига ашаддий мухолиф бўлган сиёсий арбобларнинг ўзаро ҳамкорликда ишлашга розилик бериши осон бўлмагани аниқ. Лекин ҳарқалай, ҳар икки етакчи ҳам истиқболдаги жиддий мақсадларни кўзламоқда. Масалан, Тимошенко 2009 йилги президентлик сайловида ўз номзодини илгари сурмоқчи. Бу давр ичида ҳукумат раҳбари сифатида халқ ишончига кириш эса сайловда катта муваффақият келтириши мумкин.

Бир марта ҳукумат раҳбарлигидан мосуво бўлган, лекин шунга қарамай, ҳали ҳам жанговар руҳини йўқотмаган "Зарғалдоқ инқилоби" маликаси сиёсий етакчилик учун ҳозирданоқ қатъий ҳаракат бошлади. Тимошенко ўзаро иттифоқ тузилганидан кейин берган дастлабки баёнотида мамлакатни коррупция иллатидан халос этиш биринчи вазифа эканини таъкидлаб, *"Биз нима яхши-ю, нима ёмонлигини мафия эмас, қонунлар кўрсатиб берадиган жамиятга эришишимиз керак"*, деди. Шунингдек, Тимошенко хоним Россия билан январь ойида тузилган газ экспорти тўғрисидаги шартномани ҳам кўриб чиқиш зарурлигини билдирган. Бу эса қўшни Европа давлатларини яна ташвишга солиб қўйди. Боиси Россия орқали Европага экспорт қилинаётган газнинг деярли 80 фоизи Украинадаги қувурлар орқали ўтади. Агар икки давлат ўтган йилдаги каби газ борасида ихтилофга борса, Россия Украинага бериладиган табиий ёқилғини тўхтатса, Киев эса бунга чидолмай яна Европага чиқадиган қувурларни ёпиб қўйса, табиийки, қўҳна қитъа аҳолиси ёқилғисиз қолиши мумкин.

Ҳозирда январь ойида имзоланган шартномага мувофиқ, Киев "Росукрэнерго" воситачилигида етказиладиган газнинг 1000 куб метри учун 95 доллар тўлайди. Бу эса Украина бош вазирлигига асосий номзод бўлиб турган хонимга маъқул келмаяпти. Аслида Тимошенко олдинги муддатдаги раҳбарлик пайтида ҳам Москва билан айни газ масаласида кўп бора жиддий ихтилофларга борганди. Кўплаб кузатувчилар Кремль билан газ масаласида бу қадар кескин муносабатга бориш Украина учун ўтган йилги каби иқтисодий танг ҳолатни келтириб чиқариши мумкинлигига очиқ ишора қилмоқдалар.

АҚШ-Россия дуэли

Украина икки буюк давлат — Россия ва АҚШ манфаатлари тўқнашган ҳудудлардан бири. Шу боис ҳам, ушбу мамлакат учун Вашингтон ва Москва ўртасида баъзан ошкора, баъзан махфий — доимий кураш боради. Бу курашда сўнгги пайтларда Америка қўли баланд келаётгандай. Европача тараққиёт тарафдори ва Россияга қарши кайфиятда бўлган, сиёсий таҳлилчилар томонидан киноямуз "Америка куёви" деб номланаётган Ющенконинг ҳокимият тепасига келиши; Украина Европа Иттифоқига қўшилишга интилаётгани; Шимолий Атлантика иттифоқи — НАТОга аъзо бўлишга уринаётгани ва ҳатто Киевнинг Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги (МДҲ) дан чиқишга қарор қилгани шундай хулосага ундамоқда.

Вашингтон томонининг Украинадаги сиёсий воқеалар якунидан кўзлаган мақсади ҳукуматни Ғарбга қўшилиш тарафдори бўлган инқилоб партияларининг тўлақонли эгаллаши бўлса, Москва Россия билан алоқаларни биринчи планга қўяётган Виктор Янукович ғалабасини истайди.

Жорж Буш маъмурияти Украинага НАТОга аъзо бўлиш борасида ёрдам беришга тайёр. Яқиндагина Америка элчиси сифатида Киевга юборилган Уильям Тейлорнинг ваъда беришича, Украина узоғи билан 2008 йилга бориб Шимолий Атлантика иттифоқига қўшилиши мумкин. Ана шу ёрдамнинг яна бир амалий ифодаси: илгарилари бирор давлат ҳудудида бошқа давлат ҳарбий базаси мавжуд бўлиши НАТОга аъзолик йўлидаги жиддий тўсиқлардан эди. Бироқ Оқ уйнинг тавсия кучи туфайли Украинанинг Севастополь шаҳрида Россия ҳарбий контингенти бўлиши ҳам Шимолий иттифоққа аъзоликка тўсиқ бўлмай қолди. Ҳа, буюк давлатлар иродаси анча-мунча тўсиқларни ҳам кўз очиб юмгунча йўқ қилиб юбориши мумкин.

Бироқ Ющенко ҳукумати ҳар қанча НАТОга киришни истамасин, мамлакатнинг 64 фоиз аҳолиси бу қарорга қарши. (Шу боис ҳам, амалдаги ҳукумат эндиликда ҳарбий иттифоққа қўшилиш масаласини референдум орқали ҳал қилишга қарор берди).

Деярли минг йилдан бери "Ён қўшни — жон қўшни" бўлиб яшаган Россия Украина каби эски дўстидан осонликча воз кечмаслиги аниқ. Ана шу истакнинг ёрқин инъикоси ўтган ойда намоён бўлди: Украина ва АҚШ қуролли кучлари ҳамкорлигида Феодосияда ўтказилиши режалаштирилган ҳарбий машғулотлар кучли норозилик чиқишлари туфайли бекор бўлди. Америка ўз кучларини Қримдан олиб чиқиб кетишга мажбур бўлди...

Хуллас, Украина сиёсий саҳнасида икки давлат ўртасида кечаётган ўзига хос кураш — дуэль ҳали якунланганича йўқ.

Ющенконинг боши қотган

Жуда катта ваъдалар билан ҳокимият тепасига келган президент Ющенко ҳозир мураккаб ҳолатга тушиб қолган. Уч ойдан буён давом этаётган сиёсий инқироз давлат раҳбари фаолиятига ҳам таъсир этмай қолмайди, албатта.

Президентнинг ўзи журналистларга берган интервьюсида: *"Ҳукуматда жуда кўп янги қиёфалар пайдо бўлди, бироқ ҳукумат қиёфаси ўзгармади"*, дея инқилобдан кейинги манзарани тасвирлаб берди.

Мамлакатда иқтисодий ўсиш суръатининг пастлиги, коррупциянинг кучайиб бораётгани етмагандай ҳукумат ва парламентни шакллантиришдаги қийинчиликлар аҳволни янада мураккаблаштирмоқда. Ющенконинг ўғли 100 минг долларлик автомобилни қаердан олгани-ю, нима учун президентнинг ҳали 30 га ҳам тўлмаган жияни Харьков вилояти губернатори ўринбосари бўлиб қолгани тўғрисидаги овозалар эса демократия ва қонун устиворлиги борасидаги оташин нутқларга халқ ишончини сусайтирмоқда.

Эндиликда Виктор Ющенко олдида янада муҳим, залворли вазифалар турибди. Давлат раҳбари турли гуруҳларга бўлиниб кетган сиёсий ҳаракатлар бошини ягона мақсад йўлида қовуштириши ва сиёсий инқирозни бартараф этиши, Европа Иттифоқига аъзо бўлиш йўлидаги Украинани Европанинг юқори мезонлари даражасига олиб чиқиши зарур. Бунинг устига, истиқболда Россия билан газ масаласида юзага келиши мумкин бўлган келишмовчилик ва унинг ортидаги иқтисодий қийинчиликлар ҳам кутиб турибди. Хуллас, Украина раҳбарига ҳозирги ҳолатда осон тутиб бўлмайди.

Собиржон ЁҚУБОВ

Францияда

ЖИНОЯТНИ ИСБОТЛАШНИНГ УЧ БОСҚИЧИ

> *Ярамас одамлар жазодан қўрққанларидан, яхшилар эса эзгуликка меҳру оқибатлари туфайли ёмон ишлардан ўзларини сақлайдилар.*
>
> **ЮВЕНАЛ**

Жамиятда деярли ҳар соат, ҳар дақиқада турли жиноятлар содир этилади, лекин, таассуфки, уларнинг барчаси ҳам вақтида фош этилавермайди. Европанинг ривожланган давлати Францияда юз берган барча қонунбузарликлардан дарҳол хабардор бўлиш ва уларни очиш мақсадида ўзига хос тизим ишлаб чиқилган.

Барча роман-герман халқлари қатори Франция қонунчилигида ҳам Рим ҳуқуқининг кучли таъсирини кузатиш мумкин. Франция ҳуқуқ-тартибот идоралари энг аввало, инсон ва фуқаролик ҳуқуқи Декларацияси (1789), Конституция (1958) ва Жиноят-процессуал кодексига (1958) таянади. Франция жиноят жараёни босқичларини кўриб чиқишда, аввало, унинг асосий субъектларига эътибор бериш лозим бўлади. Жиноят процесси қатнашчилари орасида асосий ўринни суд эгаллайди. Франция суд системаси марказлашмаган типга киради. Биринчи суд звенолари Халқ суди, қайта тузатиш ва полиция трибуналларидан иборат.

Халқ суди 1945 йилдан бошлаб бирлашган коллегия тартибида (3 та магистрат ва 9 та эшитувчи) оғир жиноятларни кўриб чиқади. Унинг чиқарган ҳукмлари қатъий бўлиб шикоятга ўрин йўқдир.

Францияда дастлабки терговни ўтказиш ҳуқуқи терговчи судья — магистрларга тегишли. Тергов судьяси ташкилий жиҳатдан суд инстанцияларига бўйсунади, амалда эса прокурор кўрсатмалари чегарасида ҳаракат қилади. Айнан прокурор Франция ЖПКнинг 82-моддасига кўра, терговнинг ҳар қандай босқичида тергов судьясига ҳақиқатни аниқлашга фойдали бўлган барча ҳаракатларни тавсия қилади. Шу мақсадда прокурор ишнинг барча материалларини 24 соат ичида қайтариб бериш шарти билан талаб қилиб олиши мумкин.

Қачонки жиноят белгилари мавжуд бўлмаса, прокурор тергов судьясига терговни бошлашни ман қилиб қўйиши ҳам мумкин. Тергов судьяси ўзининг ҳар бир воқеа жойига чиқиши ва тинтув ҳақида прокурорни хабардор қилади. Прокурор айбланувчи ва фуқаровий даъвогарни сўроқ қилишда ҳозир бўлишга ҳақли. Тергов судьяси прокурорни белгиланган тергов ҳаракатлари тўғрисида олдиндан хабардор қилади. ЖПКнинг 140-моддасига кўра, айбланувчини вақтинча озод қилиш тергов судьяси томонидан фақат прокурор розилиги билан амалга оширилади. Процессуал меъёрларнинг бузилишини аниқлаган тақдирда прокурор айблов камераси олдида у ёки бу ҳаракатни ёхуд бутун ишни ҳақиқий эмас деб топишни сўраши мумкин. Ниҳоят, прокурор тергов судьясининг ҳар қандай қарорига унинг маъмурий ёки суд характерига эга бўлишидан қатъи назар, протест келтириши мумкин. Қидирув полицияси бутун мамлакат бўйича фаолият кўрсатиб, ўз ичига марказий ва ҳудудий бошқармаларни қамраб олган. Ҳозирги вақтда — тезкор маълумотларни тўплаш, жамоат хавфсизлиги, суд полицияси бошқармаси, ҳудудий назорат каби 4 та марказий бошқарма мавжуд.

Францияда судга ошириш айблов эълон қилиш, жиноий иш қўзғаш ва дастлабки тергов каби уч босқичда амалга оширилади.

Франция жиноий жараёнининг биринчи этапи тан олиш (айблов)дир. Бу босқич прокурор раҳбарлигида полиция комиссарлари, офицерлари, полиция судлари, ҳокимлар ва уларнинг ёрдамчилари, дала ва ўрмон соқчилари орқали олиб борилади.

Мамлакатда аниқ жиноят ва бошланғич тергов кўринишлари учрайди. Тергов шахсни қидириш, гумондор айбини исботлашдан бошланади. Жиноят процессуал кодекси бошланғич тергов жараёнини чегаралайди. Бу Россия жиноий процесси билан ўхшаш бўлиб, уларнинг негизи бир. Тергов жараёни кўпинча бир неча соат ёки кун давом этиши мумкин. Аниқ жиноят тергов жараёнида полиция ходими ҳар қандай тергов ишларини олиб бориш ҳуқуқига эга ва бу ишларнинг ҳаммаси баённомалаштирилиши шарт.

Бошланғич тергов жиноятнинг қонуний исботи бўлмаган тақдирда олиб борилади. Бошланғич тергов вақти чегараланмаган бўлиб, унда айбланувчи, жабрланувчи, гувоҳлар ҳам сўроқ қилиниши мумкин. Ҳар бир сўроқ қилинган шахслар баённомада тўла акс эттирилади. Бу ҳолатлар Россия жиноят процесси терговига ўхшамайди. Бу жиноятни очиш учун ахборот йиғишдир. Жиноий иш судга оширилган вақтда ҳам, агар судга қўшимча маълумотлар керак бўлса, айбдор яна бошланғич сўровга қайтарилиши мумкин.

Прокурор рухсати билан олиб бориладиган бошланғич тергов жараёнида айбловчи ва оқловчи ҳуқуқларининг бирлиги, терговчининг ҳар томонлама назорат остида бўлиши ва айбланувчининг ҳуқуқий муҳофазасига асосий эътибор қаратилади.

Шу тариқа бошланғич тергов асосида прокурор томонидан жиноятчига айб эълон қилинади. Франция жиноят жараёнига хос бу ҳолатлар баъзи жиҳатлари билан мамлакатимиз жиноят процессига ҳам ўхшаб кетади.

Юлдузхон РАҲИМОВА, Асқарали ҲАЙДАРОВ, ТДЮИ талабалари

«СИНЕРГИС» — ҲАМКОРЛИК ДЕГАНИ

— Жадал тараққиёт ва кескин ўзгаришлар даври олинаётган ахборотлардан тез ва самарали фойдаланиш талабини қўймоқда. Бу эса замонавий таълим ҳамда илмий технологияларни мавжуд интеллектуал салоҳият билан уйғунлаштирган ҳолда олиб боришни тақозо этади,— дейди "Синергис" нодавлат нотижорат илмий-маърифий тадқиқот маркази директори Нарзулла Жўраев. — Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини ҳаётга тадбиқ этиш жараёнида ҳам "Қонун доирасида ўқув режалари, дастурлари ва ўқитиш йўриқлари, таълимий хизматларни белгилашда таълим муассасаларига, биринчи навбатда олий ўқув юртларига мустақиллик бериш ва ўзини ўзи бошқариш усулларини жорий этиш" кераклиги уқтирилади. Юқоридагиларни ҳисобга олиб, бир гуруҳ профессор-ўқитувчилар "Халқаро журналистика" факультети "Ижтимоий-сиёсий фанлар" кафедраси қошида "Синергис" нодавлат нотижорат илмий-маърифий тадқиқот марказини ташкил этишни лозим деб топдик.

Мазкур марказ Тошкент шаҳар Адлия бошқармаси томонидан 2003 йил декабрь ойида рўйхатга олинган. Шундан сўнг "Синергис" тадқиқотчилари ўз мақсадлари йўлида ҳаракатга тушдилар. "Психология ва журналистика" мавзусида ўтказилган илмий-амалий анжуман талабаларда катта қизиқиш уйғотди. Айтиш мумкинки, конференция бир қатор талабаларнинг илмий тадқиқотларини бошлашлари учун дебоча вазифасини ўтади. Марказ дастури доирасида сиёсий фанлар доктори Нарзулла Жўраевнинг "Ижтимоиёт асослари" рисоласи олти тилда нашр этилди. Ҳозирда "Ёшлар ва экология" илмий лойиҳаси устида иш олиб борилмоқда. Лойиҳа доирасида турли монографиялар тайёрланяпти. Шунингдек, "Синергис" аъзолари ижтимоий-сиёсий фанларни журналист талабаларга ўқитиш бўйича ўқув дастурлари ва илмий рисолалар яратиш борасида изланишларини бошлаб юборишган.

"Синергис" нодавлат нотижорат илмий-маърифий тадқиқот маркази ўз нашрига ҳам эга. "Интеллект" маънавий-маърифий газетасининг биринчи сони ўтган йилнинг ноябрь ойида чиққан эди. Дастлаб 1000 нусхада чоп этилган газета бугунга келиб 5000 тиражда республикамиз бўйлаб тарқалмоқда. "Интеллект" газетаси чинакамига зиёлиларнинг нашрига айланишга ҳаракат қилаётир. Ижодий ходимлар газета саҳифаларини оригинал материаллар билан бойитишга бел боғлаганлари кўриниб турибди. Жумладан, "Интеллект"нинг илк сони улуғ аллома Ғайбулла ас-Саломнинг ҳали ҳеч қаерда эълон қилинмаган "Қуёшга талпининг, тулпорлар" номли рисоласи билан бошланган...

"Синергис" нодавлат нотижорат илмий-маърифий тадқиқот марказида қилинган ишлардан кўра кўзланган мақсадлар кўпроқ. Буни тушунса бўлади. Чунки ташкилот ҳали янги. Лекин "Синергис"нинг режалари билан танишар эканмиз, тез орада марказ аъзолари сони янада кўпайишига ва мамлакатимиз илм-фани тараққиётига муносиб ҳисса қўшишига ишонгимиз келади.

— Ташкилотимизни бежизга "Синергис" деб номламадик, — дейди марказ аъзоси, социология фанлар номзоди Комил Калонов. — Бу ҳамкорлик дегани. Биз ижтимоий-сиёсий фанлар ривожи йўлида зиёлиларимизни ҳамкорликка чорлаймиз. Бошда туриб ишлатадиган даврлар ўтиб кетган. Энди ҳаммаси ихтиёрий ва баҳамжиҳатликда амалга оширилади. "Синергис" қаби марказларни барча Олий ўқув юртлари ва Илмий текшириш институтлари қошида ташкил қилишнинг вақти келди.

Фаррух ЖАББОРОВ

Ўзбек халқи беқиёс бой мусиқий меросга эга. Мақом ва катта ашулалар бу мероснинг ўзагини ташкил этади. Ўзбек миллий қўшиқчилик санъатини такомиллаштириш ва етук ижро услубларига эга академик Юнус Ражабий, Матниёз Юсупов, Эрка Қори Каримов, Матфано ота, Мадали ҳофиз, Маматбува Сатторов, Болтавой Ражабов, Жўрахон Султонов ва Маъмуржон Узоқов сингари буюк санъаткорлар қаторида ардоқли ҳофиз, Хоразм мақом йўлларининг моҳир ижрочиси Ҳожихон Болтаевнинг алоҳида ўрни бор.

МАҚОМ ВА КАТТА АШУЛА ОҲАНГЛАРИ

Хоразмда яна бир бор янгради

Халқаро "Олтин мерос" хайрия жамғармаси яқинда Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Республика Халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар илмий-методик маркази, Ўзбекистон Республикаси Оқсоқоллар Кенгаши ва "Маҳалла" хайрия жамғармаси, Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси билан ҳамкорликда Урганч ва Хива шаҳарларида "Ҳаваскор мақом жамоалари ва катта ашула ижрочиларининг анъанавий Республика кўрик-танлови"ни ўтказди. Кўрик-танловнинг мақсади ёш иқтидорли овоз соҳибларини кашф этиш ва улар ижодини кенг тарғиб қилишдан иборатдир.

Кўрик-танлов доирасида мақом ансамбллари ҳамда катта ашула ижрочиларининг ижодий беллашувлари бўлиб ўтди. Анжуман доирасида, шунингдек, "Миллий мақом санъати, катта ашула ижрочилиги ва ҳозирги замон" мавзусида давра суҳбати уюштирилди. Танлов иштирокчилари Урганч шаҳридаги меҳнат жамоалари, ўқув муассасалари ва маҳаллаларда учрашувлар ўтказишди.

Мақом жамоалари ўртасида Хоразм вилояти Урганч шаҳар маданияти уйи қошидаги Мадраҳим Шерозий номидаги мақомчилар халқ ансамбли — олий ўринни, Сурхондарё вилояти Бойсун тумани маданият уйи "Шалола" халқ ашула ва рақс ансамбли биринчи ўринни эгаллади.

Катта ашула ижрочилиги бўйича биринчи ўрин Фарғона вилоятидан ташриф буюрган катта ашулачилар — Нуриддин Мамажонов, Қоравой Қодиров, Рустам Отабоев ва Турдиали Шариповга насиб этди. Ҳожихон Болтаев йўналишидаги мақом "Дийралашма" — айтишув ижрочилиги бўйича махсус мукофотга Хонқа туман маданият уйи қошидаги мақом ансамбли қатнашчилари Ж. Жуманиёзов ва К. Бекжонов эга бўлишди. "Миллий мақом санъатининг моҳир ижроси учун" номинациясида "Олтин мерос" ХХЖ Бухоро вилоят бошқармаси қошидаги "Мерос" дастаси қатнашчиси Моҳичеҳра Шомуродовага тенг келадиган топилмади. Энг яхши ва фаол мақом ансамбли номинациясида ғолиб бўлган Хонқа туман маданият уйи қошида тузилган Ҳожихон Болтаев номидаги мақомчилар ансамбли ҳаваскор халқ ансамбли унвонига тавсия этилди.

"Meros-news" ахборот хизмати

Ўзбекистон Мустақил босма ОАВ ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фондининг моддий ва техникавий кўмагида тайёрланди. Лойиҳа: "Фуқаролик жамиятини шакллантириш, аҳоли ҳуқуқий маданиятини юксалтиришда ННТнинг ўрни".

Ибрат

Азалдан бир касб ёки ҳунарнинг бошини тутиш ўзбек оиласи учун одат саналган. “Ота касбингни қил” деган ибора халқимиз орасида кенг тарқалгани ҳам бежиз эмас, касб-ҳунар отадан болага ўтиб бораверган. Ҳунармандлар — қариндош-уруғ, қуда-андалар бир жойда яшашгани боис айрим маҳаллалар “Эгарчи”, “Пичоқчи”, “Тақачи”, “Бўзчи”, “Чироқчи”, “Ўқчи”, “Лангар”, “Чувалачи” номи билан ҳам аталган.

Замон, давр ўзгариб янги касб-ҳунарлар пайдо бўлиши билан зиёлилар сулоласи пайдо бўла бошлади. Шулардан бири Тошкентнинг “Эгарчи” маҳалласида етишиб чиққан тиббиётчилар сулоласидир.

МИРАЗИМОВ МЕТОДИ

Мусахон ака Миразимов ўтган асрнинг 1913 йили Октябрь инқилобидан аввал Қозон университети медицина факультетига таҳсил олгани боради. Уни тугатиб, Тошкентга келгач, аптека ва маъмурий идораларда ишлайди. Қизи Ҳуррриятхонни тиш дўхтирига турмушга беради. Улардан дунёга келган икки ўғил — Темур ва Ботир келажакда бобо ва отаси изидан боради.

— Мен бобомдан бир умрга миннатдорман. Чунки улар Тошкент давлат медицина институтига киришимга фотиҳа берган, олий малакали шифокор бўлишимга сабабчи бўлганлар, — дейди Ботир Миразимов. — Эсимда, ўтган асрнинг 55 йили ўрта мактабни тугатиб, кириш имтиҳонларини топшириб бўлганимдан кейин бобом мандат натижасини уч кун эртадан кечгача кутганлар. Чунки конкурс жуда катта бўлган — 1 ўринга 12 киши топширган.

Ботир Миразимов медицина институтини 1961 йил битириб, Китоб туманидаги сил касалини даволайдиган шифохонага йўлланма олади. Ўша пайтда аҳвол жуда оғир бўлган. Деярли кунда ёки кунора касаллар оламдан ўтар, уларнинг дод-фарёди, касалхонадаги етишмовчилик, камчилик ва ҳоказолар ёш мутахассисга қаттиқ таъсир кўрсатди. Лекин нима бўлса ҳам чидайди. Қўлидан келганча касалларнинг оғирини енгил қилади. Ботир Миразимов орадан бир ярим йил ўтгач ариза ёзиб, Тошкентга қайтади ва 1-сон шаҳар шифохонасида ишлайди. Кўп ўтмай тиббиётга бўлган интилиши ва қизиқишини сезган бўлим бошлиғи ёш мутахассисни Москвага аспирантурада ўқишга тавсия қилади. 1963-1966 йилларда аспирантурада ўқийди, уни муддатидан аввал битиргач, 29 ёшида “тиббиёт фанлари номзоди” деган унвонга сазовор бўлади. Бу илмий даражага етишиш осон кечмади. Ўзга юртда фақат стипендияга яшаш, эртадан кечгача вақтни кутубхоналарда ўтказиш, ўйин-кулгидан воз кечиш лозим бўлди. Унинг устига стипендия ҳамма нарсага ҳам етмас эди. Қўшимча даромад топиш учун Москва шифохоналарида тунлари ишлашга тўғри келди.

Ботир Миразимов Москвадан қайтгач, Республика Ортопедия ва травматология илмий-текшириш институтига ишга кирди. Ва шу ерда барча поғоналарни — энг кичик ходимликдан то институт раҳбаригача бўлган йўлни босиб ўтди.

Ботир ака ҳозирги кунда ҳам бош консультантлик лавозимида хизмат қилаяпти, ҳар ҳафта, албатта, бир-икки операция қилади. Билагида кучи бор. Ўтган 40 йил ичида минглаб турли мураккаб операциялари муваффақиятли чиққан. Институтга уни сўраб келадиганлар бор. Бирор мураккаб операция бўлса, дарров профессор Миразимовни сўрашади.

Ботир ака 32 ёшида тиббиёт соҳасида республикада энг ёш фан доктори, 35 ёшида эса профессор унвонини олган. Олим фаолияти давомида 400 дан ортиқ илмий мақола, 10 та монография ёзди. 5 нафар фан доктори, 20 нафар фан номзоди тайёрлади.

Илм-фанда фараз қилиш ёки ўйлаб чиқаришга ўрин йўқ. Фаннинг ривожланиши фақат кашфиётга боғлиқ. Фанда фикр билдириш, ишонаман дейиш — билмаган билан баробар. Жарроҳликда жарроҳ фақат ўзига ва... қўлларига ишониши керак. “Ўнта бармоқларинг қимирлаб турса, демак сен кўп нарсага қодирсан”, дейди Ботир ака. У ҳар куни эрталаб соат 6 да 40-50 дақиқалик, айрим вақтларда эса ҳолдан тойгунча бадан тарбия машқларини қилади.

Жарроҳлик жасорат билан тенг туради. Шунинг учун ҳар ким ҳам шифокор бўла олмайди. Касалга нисбатан жуда сезгир ва ғамхўр бўлиш, улар билан яқин кишилардай суҳбатлашиш даркор. Шунда касалда тезда соғайиб кетишига ишонч пайдо бўлади. Киши ҳаётини сақлаб қолиш етти қаватли иморат қуришдан ҳам мураккаброқ, дейишади.

Гиппократ касал кўраётганда ундан: “Сиз ким томондасиз? Мен томондами ёки касал томонда?” — деб сўраркан. Шунда касал: “Албатта, сиз томондаман-да”, — деса, Гиппократ унга қараб: “Мен томон бўлсангиз, биз икковлон касални енгамиз. Агар касал томонда бўлсангиз, мен яккаланиб қоламанда”, — дер экан.

Ботир Миразимовнинг асл касби ортопед-травматолог. Унинг вазифаси инсоннинг таянч ва ҳаракат аъзолари касалликларини аниқлаш, олдини олиш ва даволашдир. Таянч-ҳаракат аппаратининг шикастланиши, суяк-бўғин касалликлари болалар ва катталарда ҳам учраб туради. Ҳозирги кунда яссиоёқ касаллиги кенг тарқалган. Бундай беморларни иложи борича тезроқ, болаларни туғилганидан кейиноқ, шикастланганларни эса дастлабки соатлариданоқ даволаш зарур бўлади.

Анатомия ва физиологияни жуда яхши ўзлаштирган Ботир ака жарроҳлик касбини энг олий даражада эгаллаган. Унинг номи билан аталган бир неча “Миразимов методи” бор. Жарроҳлик пичоғини қассобдек эмас, балки созанда скрипка ёки ғижжак чаладиган чўпни ушлагандек ушлайди. Анатомияни яхши билган жарроҳ ҳеч қачон қон томир, мушак, пай ва бўғинларни кесиб юбормайди ёки уларга зарар етказмайди. Унинг учун жарроҳлик пичоғи билан ишлаш сиз билан биз тарвуз ё қовун сўйгандек ҳаракат, холос. Пичоқдан ташқари Ботир ака арра, парма, долото ва бошқа асбобларни ҳам маҳорат билан ишлатади.

Ота касбини танлаган Ботир аканинг ўғиллари Бахтиёр ва Дониёр бугунги кунда тиббиёт фанлари номзоди, қизлари Нигина ҳам шифокор. Рафиқаси Турсуной — тиббиёт фанлари номзоди, Тошкентдаги поликлиникалардан бирида олий тоифали шифокор бўлиб ишлайди. Келинларидан бири Гулнозахон ҳам юқори малакали шифокор. Ўсиб келаётган 7 нафар неваралари ҳам шифокор Миразимовлар сулоласини давом эттирса ажаб эмас...

Эркин ИБРОҲИМОВ

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси Сурхондарё вилояти бўлими матбуот соҳасида узоқ йиллар самарали меҳнат қилган журналистика фахрийлари

Жаббор ВАҲОБОВ ва **Ҳамид РАҲМОНОВ**

вафоти муносабати билан марҳумларнинг оила аъзоларига чуқур ҳамдарлик билдиради ва Аллоҳдан сабр-бардош тилайди.

Назм

«Ўзбекистон — мен, шу важ меңдек жаҳонда бахтли йўқ»

Жонибек Субҳон Зомин туманида туғилиб ўсган, Самарқанд давлат университетини битирган. Кўп йиллар Сирдарё вилояти газетасида, ЎзТАГда мухбир бўлиб ишлаган. Йигирма йилдан буён Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйида ишлайди.

“Зангори уфқлар”, “Қирралар”, “Ота макон”, “Рўё”, “Тазарру онлари”, “Силсила”, “Безовта руҳ”, “Какку ҳақида эртак”, “Оққан дарё оқаверади”, “Зурриёт”, “Зоминнома”, “Синов дунёси” шеърий тўплами чиққан. Янги шеърий тўплами нашрга тайёрланмоқда. Н. Ганжавийнинг “Иқболнома” достонини форсийдан ўгирган ва у ҳам яқинда дунё юзини кўрди.

ДАХЛИ ЙЎҚ

**Ким дегайки, бу Ватан дардин дилимга дахли йўқ?
Ким Ватанга йўқ деса даҳлим, демакки, ақли йўқ.**

**Айланиб тупроққа ётгай бунда ҳоки покларим,
Бу заминга мен қадарлиғ қон-бадалли, ҳақли йўқ.**

**Бу замину бу забонга дема ворис, кимда гар
Риштайи жондай туташ дилга мақоли, нақли йўқ.**

**Ерга, элга меҳри йўқда одамий сиймо нетар?
Турқи бўлса бордир-у, аммо шамойил-шакли йўқ.**

**Чин бобом исми Турон эрди, бу Туркистон — падар,
Ўзбекистон — мен, шу важ меңдек жаҳонда бахтли йўқ.**

**Ўзбекистоним буюклик йўлида қучгай шараф —
Бунга интилган менинг янглиғ фидойи, шаҳдли йўқ.**

**Жажжи авлодим Жасурбеку Темурбеку Лазиз,
Ёки Гулрухсор қадар бир эртаси равнақли йўқ.**

**Дейдилар-ку, бу заминга ташлаган Аллоҳ назар,
Шул сабаб ўзбек қадар ҳеч бир Сулаймон тахтли йўқ.**

**Жонибек дер: Ҳур Ватан шаънига бир доғ солса ким,
Мен каби ҳар киприги ўқу каломи — яхли йўқ!**

ИФТИХОР

**Одаму Ҳавво каби аждодларим гарчи қадим,
Ўзлигим топмай асрларки, ғурурсиз қақрадим.**

**Қайтадин саҳни жаҳонга чиқди ўзбек боши тик,
Шукрилиллаҳ, бор бугун ўз туғу туғром, сарҳадим.**

**Ким эдик ўтмишда — ахбоби жаҳонга сир эмас,
Эрта ҳам пирлар каби дастгир буюклик — мақсадим.**

**Ҳеч ажабланманг, магар дилда Навоийларча руҳ,
Шаҳд ила гар Темурона турса мағрур қоматим.**

**Ақли ҳам зарига зўрнинг зор эмасмиш зарра ҳам,
Бу замон оқилларин қилсак дедик сафдош, надим.**

**Бизда янглиғ кимга жаннат бўлди фонийда ато?
Туҳфаси тақдирни бу, балким, илоҳим омадим.**

**Биру бор меҳнат билан пайванд яратган ўзбегим —
Эрки бошим узра тождир, Ўзбекистон — маснадим.**

**Ҳаққи бор минг карра қилса ифтихор ҳур миллатим,
Жонибек янглиғ, диёрим деса такрор яшнадим!**

СИҒМАСМАН

**Асрнинг иккисин кўрдим, нафас — бир онга сиғмасман,
Гаҳи жўшган ғазабманки, бирон туғёнга сиғмасман.**

**Мунофиқликларни кўрсам қуйгали ўзимни жой топмам,
Ўзимни ҳам унутгайсан, юракка — жонга сиғмасман.**

**Гаҳи бир нуқтадекмен, кўзларингга жойланиб сингдим,
Маҳобатли қилиб дард гоҳ еру осмонга сиғмасман.**

**Қанийди ўйу фикримнинг заминин мўътадил этсам,
Муродим майсадек унмоқ, нетай, бир донга сиғмасман.**

**Неча муддатки, бу дунё қаборанг, ломаконлиғдир,
Оёғим остидан қочгай замин — майдонга сиғмасман.**

**Менинг шаънимга ким теккай, омонлик топмоғи йўқдир,
Жонимга беклигим — бас, ҳеч шаҳу султонга сиғмасман.**

**Менинг ҳамдамларим — ташвишларимга жой топиш мушкул,
Ҳолим шундайки, бир Нуҳ сингари тўфонга сиғмасман.**

**Ҳаёт илҳом бериб гоҳо варақлар тўлди жунбушга,
Ғазаллар қилди исён: “Жонибек Субҳонга сиғмасман!”**

ОҚЛАНУР

**Кимки эл дардига умрин тикса, номи ёқланур,
Ҳар фидойи ўғли халқнинг ёдида ардоқланур.**

**Кимга қутлуғдир Ватан шаъни номус, ори қадар,
Топса гар равнақ диёри кўкси мисли тоғланур.**

**Кимки ҳаққимдир менинг олқиш, шараф деб ўйламас,
Гулга буркай юртни деб умри беминнат чоғланур.**

**Ўғли бошвоғин бўшатди қайсидир нодон ота —
Оқпадару гумраҳи боиси исми доғланур.**

**Токи ёшлар қилмас идрок дардини аждодларин,
Сир эмас, фаҳму тафаккур бобида қашшоқланур.**

**Дил деган тилсим калиди яхшилиғ, яхши калом,
Токи инсонлар аро ул, дил билан деб боғланур.**

**Кимсалар бор, ғарқи зардир, лек менинг қавмим бўлак,
Дил нечоғ қашшоқлиги шукрин этар, ул шоҳланур!**

**Кимсалар илкига кўз тиккайки кимдир, дейдилар:
“Бўлса бир сўнгак умидида, кучук ялтоқланур”.**

**Очми-тўқ шу ўзбегин зурёди бўлган Жонибек,
Шеърида саҳву хатоси бўлса ҳам гар, оқланур...**

Жонибек СУБҲОН

Тарих

«ТАРАҚҚИЙ» БОШЛАБ БЕРГАН ЙЎЛ

(Давоми. Боши олдинги сонда).

Энди Исмоил Обидий ҳақида икки оғиз сўз. Жасоратли муҳаррирнинг ҳаёти ва фаолияти узоқ йиллар халқимиздан, жумладан, журналистлардан пинҳон тутилди. 1979 йилга келибгина заҳматкаш адабиётшунос Солиҳ Қосимов Ўзбекистон Марказий давлат архиви материаллари асосида Исмоил Обидий тўғрисида каттагина мақола ёзиб, «Гулистон» журналининг ўша йилги 9-, 10-сонларида эълон қилади. Мақола ўша даврда катта воқеа бўлганди. Айни пайтда архивдаги ҳужжатлар Обидийнинг «Тараққий» билан боғлиқ фаолиятигагина оид бўлгани учун унинг умуман ҳаёт йўли ҳамон очиқ қолиб келмоқда.

Ушбу сатрлар муаллифи «Тараққий» муҳаррири Исмоил Обидийнинг шўро қатағонига учрагани ҳақида маълумот олгач, шўро махсус хизмати ҳужжатлари сақланадиган архивдан у ҳақдаги материаллар билан танишиб, ҳанузгача кўпчиликка маълум бўлмаган факт ва маълумотларни олишга муваффақ бўлди. Шу тариқа, илк миллий газетамизга муҳаррирлик қилган инсоннинг ҳаёт йўлини тиклаш имкони туғилди.

Измаил Элдонович Ғабидов (Исмоил Обидий) 1881 йилнинг 19 июнида Ғарбий Хитойнинг Ғулжа шаҳрида йирик савдогар оиласида дунёга келган. 1889 йили отаси ўлади. Тоғаси Рашид Сулаймонов 1890 йили Ғабидовлар оиласини жиянлари ўқишлари учун Қозонга кўчириб келтиради. Исмоил тўлиқсиз ўрта мактабни тугатиб, 1896-1900 йиллари Қозондаги реал (касб-ҳунар) билим юртида ўқийди. 1901 йили Москвага бориб, Строганов номидаги меъморчилик билим юртига ўқишга киради. Талабаларнинг инқилобий ҳаракатларига қатнашгани учун 1905 йили Туркистонга сургун қилинади. «Тараққий» газетасидаги фаолияти учун дастлаб қамоқ жазосига ҳукм қилинади. Қамоқ жазоси Капал шаҳарчасига уч йиллик сургун билан алмаштирилади. Сургун муддатидан олдин тугайди. У Ғулжага кетиб, у ерда уч йил яшайди. Яна Самарқандга қайтиб, 1910 йилгача рус-хитой банкида хизмат қилган. Ўша йили Тошкентга келиб рус-полтава банкида ишлайди. 1913 йил октябрида банк тугатилгач, касаба уюшмасида ишлашга ўтади. 1917 йил охирида сўл эсерлар партиясига аъзо бўлган. 1918 йил бошида мазкур партиядан Туркистон ҳукумати таркибига киритилиб, Туркистон Ички ишлар халқ комиссарининг ўринбосари, кўп ўтмай, комиссар бўлган. Маҳаллий аҳоли орасида реквизиция (мол-мулкни қийматини тўлаш шарти билан мажбурий равишда давлат ихтиёрига олиш) амалга оширилаётганда, 1918 йилнинг июнида уни отиб, оёқ-қўлидан ярадор қилишади. Узоқ даволанади. Врач Слонимнинг тавсиясига биноан ҳаво алмаштириш мақсадида яна Ғулжага кетади. Чунки у ерда акаси Абдураҳмон ва опаси Ҳадича яшаётганди. Хитойликлар уни қамашиб, собиқ рус консули қўлига топширишади. Консул уни атаман Анненков ихтиёрига жўнатади. Анненков унинг шўролар ҳукуматида комиссар бўлиб ишлаганини билгач қамаб қўяди. Уни отишмоқчи бўлишади. Исмоил Обидов бир амаллаб қамоқдан қочади. Паспорти бўлмагани учун у дайди сифатида ушланиб, Семипалатинск қамоқхонасига жўнатилади. 1919 йил ноябрида Семипалатинск қизиллар (большевиклар) қўлига киргач, у ҳам озодликка чиқади. Қамоқхонада қизиллар билан ётгани фойда беради. У Москвага кетишга муваффақ бўлади. 1920 йили большевиклар партиясига қабул қилинади. Москвада унинг опаси Зайнаб яшаётганди. У ердаги танишларининг ёрдами билан Исмоил Обидов 1920 йилда ВКП(б)нинг Шарқ халқлари бюросига иш бошқарувчи бўлиб жойлашади. 1922 йили эса Ташқи ишлар халқ комиссариатида махсус топшириқларни бажарувчи лавозимига қабул қилинади. 1923 йилда уни Турккомиссия аъзоси Рудзутак Туркистонда бирга ишлаш учун таклиф қилади. У рози бўлиб, Тошкентга келади ва Молия халқ комиссариатида валюта бошқармасининг бошқарувчиси бўлиб ишга киради. Бир йил ишлагач, Ташқи савдо халқ комиссариатига ишга ўтади. 1925 йили у ердан бўшаб, саноат косиблари касаба уюшмасига ишга киради. У партия мажлисларида қатнашмагани, аъзолик бадалини тўламагани учун 1926 йили партиядан чиқарилади. Шундан сўнг у Қозонга кетади. У ерда синглиси Робия яшаётганди. 1928 йилгача у Қозон ва Москва банкларида хизмат қилади. Яна Тошкентга келиб, бир йил саноат ҳунармандлари касаба уюшмасида ишлайди. Касаллиги туфайли хизматдан кетади. Адабий ижод ва ўқитувчилик билан шуғулланади, таржималар қилади. (Абдулла Қодирийнинг «Обид кетмон» асарини рус тилига таржима қилган. Таржима жараёнида у Қодирий хонадонига муттасил келиб турган). Шўролар давлатига қарши жосусликда айбланиб, 1938 йилнинг 23 январида қамоққа олинади. Шўро махсус хизмати ходимлари унга қўйилган айбни исботлай олмайдилар. Чунки бу айблар сохта, тўқилган эди. Шундай бўлса-да, уни 1940 йилнинг 9 февралида СССР НКВДси қошидаги махсус кенгаш ижтимоий хавфли унсур сифатида беш йилга Краснояр ўлкасига сургун қилиш ҳақида ҳукм чиқаради. Шу билан унинг «Дело»си тугайди. Кейинги тақдири ёзилмаган.

Исмоил Обидийнинг оилавий ҳаёти ҳам сокин ўтган дейиш қийин. У Вера Ивановна деган аёлга уйлангач, 1916 йили катта қизи Ирина туғилади, кичик қизи Софья эса 1923 йили дунёга келади. 1933 йили у хотинидан ажралган, уй-жойи бўлмагани учун Қибрайдаги мактабларнинг бирида яшаб юрган. Шу ерда уни шўро махсус хизмати ходимлари қамоққа олишган. Тошкентда яшаган Софья Измаиловна отасининг номини тиклаш учун шўро ҳокимияти органларига ариза берган, унинг оқланганлиги тўғрисидаги ҳужжатни олишга муваффақ бўлган.

Хулоса тариқасида айтиш мумкинки, «Тараққий» газетаси уч ойгина фаолият кўрсатган бўлишига қарамай, халқимиз қалбида ўчмас из қолдира олган. У ёпилгач, Мунаввар қори «Хуршид» деган газета нашр қилди, уни ҳам ёпишгач, Абдулла Авлоний «Шуҳрат» газетасини чиқарди. Уни ҳам тақиқлашгач, «Осиё», «Самарқанд» ва бошқа газеталар чиқди. «Тараққий» бошлаган иш тўхтаб қолмади. У бошлаган ёркин йўл давом эттирилди. Унинг саҳифаларида орзу қилинган Мустақилликка халқимиз XX аср охирларида етиб келди. Боболаримиз бошлаган муборак иш йиллар ўтиб амалга ошди. Мустақилликнинг буюк неъматидан баҳраманд бўлолмай кетган истиқлол қаҳрамонлари номини миннатдор авлодлар доимо қалбининг тўрида асрайди.

Бойбўта ДЎСТҚОРАЕВ

Сурат муаллиф архивидан олинди

Баҳодир Муҳамедов

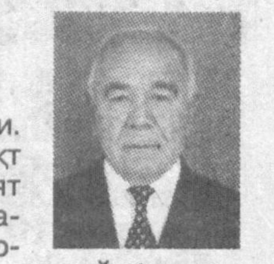

Таниқли журналист Баҳодир Муҳамедов вафот этди.

У 1944 йилда туғилган, 40 йилдан кўпроқ вақт давомида Ўзбекистон телевидениесида фаолият кўрсатган эди. Баҳодир Муҳамедов “Ёшлар” телеканалининг ташкилотчиларидан бири сифатида катта ҳурмат ва эътиборга лойиқ инсон эди. У сўнгги вақтларда Ўзбекистон Миллий телерадиокомпаниясининг “Ёшлар” телерадиоканали “Давр” бош муҳарририятида бош муҳаррир ўринбосари вазифасида ишлаётган эди. Ўзбекистон телевидениесидаги кўплаб дастурлар, жумладан, “Оламга саёҳат”, “Келин-куёв шоу”, “Садо-99”, “ТВ-тест” ва бошқа кўрсатувлар бевосита унинг ташаббуси билан яратилган.

Баҳодир Муҳамедов ноёб овозга эга эди. У Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги байрамига бағишланган кўрсатувлар, видеороликлар ва телевизион фильмларнинг матнларини катта маҳорат билан ўқиган. Жамоада обрў-эътиборга эга бўлиб, ёшларнинг меҳрибон устози эди. Баҳодир Муҳамедов “Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими” фахрий унвони билан тақдирланган.

Бир гуруҳ ҳамкасблари

Нашр

“Ҳидоят” журналининг янги 5-сони нашрдан чиқди. Маърифий журналнинг бу сонидан ҳам мушоҳадага чорловчи ўткир мақолалар, ибратли ҳикоятлар, қизиқарли ва фойдали маълумотлар ўрин олган.

«ҲИДОЯТ» ҲАДЯСИ

СЎЗ АМАЛДИР

Тил ногоҳ содир этган хато оқибати хатарли бўлгани учун Расулуллоҳ (алайҳиссалом) бундай деганлар: “Аллоҳ таолога энг суюкли амал У рози бўлмаган нарсалардан тилни сақлашдир” (Термизий). “Аллоҳга қасамки, ер юзида узоқ ҳибс қилинишга тилдан ўзга лойиқ нарса йўқ” (Табароний). Тилни ёмон амаллардан сақлашга инсон кам гапириш, фақат лозим ўринларда, чуқур мулоҳазадан сўнг, қисқа ва лўнда ё сукут сақлаш билан муяссар бўлади. Расулуллоҳ (алайҳиссалом) бундай марҳамат қилганлар: “Киши беҳуда сўзлардан тилини тийиши билан шайтон устидан ғолиб бўлади” (Табароний).

АЛ-ОЛИМ ВАЛ-МУТААЛЛИМ

Шогирд:

— Устоз, кўзларимдан жаҳолат пардасини олиб ташладингиз. Айтинг-чи, тўғри деб билинган киши мухолифларининг тўғрилигини ёки адашганини билмаса, уни ҳақиқатни билувчи, ҳақиқат аҳлидан деб аташ мумкинми?

Устоз:

— Тўғри деб билинган киши мухолифларининг тўғрилигини ё адашганини билмаса, адашган ва тўғрини билмаган жоҳилдир. Эй биродар! Улар менинг наздимда энг жоҳил ва паст тоифадир. Улар оппоқ кўйлак сотиб олиб, бир-биридан унинг рангини суриштираётган тўрт кишига ўхшайди. Уларнинг бири кўйлакнинг рангини қизил дейди, бошқаси сариқ, учинчиси эса қора ва, ниҳоят, тўртинчиси унинг ранги оқ дейди. Учови ҳақида қандай фикрдасан, улар ҳақми ёки адашдиларми деб тўртинчисидан сўралса, у мен аниқ биламанки, кўйлакнинг ранги оқ, аммо улар ҳақ бўлсалар ҳам, ажаб эмас, деб жавоб беради.

Имоми Аъзам Абу ҲАНИФА

ЗИДДИЯТГА САБАБ НИМА?

АҚШнинг собиқ давлат котиби Мадлен Олбрайт айтишича, президент Жорж Буш халқаро сиёсат масалалари муҳокамасида “мутлақ насронийча хитоб” услубига ўтиб, нотўғри қилмоқда. “Мен икки президентнинг (демократлар Жимми Картер ва Билл Клинтон) раҳбарлик йилларида ишладим. Иккаласи ҳам диндор бўлса-да, ўз диний қарашларини АҚШ сиёсатининг бир қисмига айлантирмаган эди. Жорж Бушнинг бундай диний “жўшқин”лиги Ислом олами билан зиддиятга олиб келиши мумкин”, деди собиқ давлат котиби.

Reuters

ФАРЗАНД ТАРБИЯСИ

Эрталабки уйқу болани ялқов қилиб қўяди. Кечқурун эртароқ ухлаш эса кони фойда. Тўшакнинг ҳаддан ташқари юмшоқ бўлиши гавданинг эгилувчанлигини камайтиради, аъзоларнинг қотишига олиб келади. Семириш таомга рағбатни кучайтиради. Шунинг учун болани дағалроқ тўшакка, одмироқ либосга, оддий таомга ўргатиш энг аҳамиятли вазифалардандир.

Пайғамбар (алайҳиссалом) айтадилар: "Ҳар бир гўдак (Ислом) фитратида туғилади. Лекин ота-онаси уни ё яҳудий, ё насроний, ё мажусий қилади" (Муттафақун алайҳ).

Абу Ҳомид ҒАЗЗОЛИЙ

ГУНОҲЛАРНИНГ ЭНГ КАТТАСИ

Айбларни гапириш ёки масхара қилиш мақсадида унинг бирор хатти-ҳаракатини ўхшатиш ҳам ғийбатдир. Аллоҳ таоло ғийбат қилишни ҳаром қилган бўлса-да, кўп кишилар бемалол ғийбат қилаверишади. Ҳолбуки, Пайғамбар (алайҳиссалом) бу ҳақда ўта қаттиқ сўз айтганлар: “Судхўрлик етмиш икки хил бўлиб, шунинг энг кичиги киши ўз онаси билан зино қилганга тенг. Судхўрликнинг энг каттаси эса, биродарининг обрўсини тўкишдир” (“Силсилаи саҳийа”).

Даврада ўтирган одам ғийбатдан қайтариб, ғийбати қилинаётган биродарини ҳимоя қилиши вожибдир. Пайғамбар (алайҳиссалом) шунга тарғиб қилганлар: “Ким биродарининг шаънини ҳимоя қилган бўлса, қиёмат кунида Аллоҳ унинг юзини (ўзини) дўзах ўтидан сақлайди” (Аҳмад ривояти).

Камолиддин ИНОЯТУЛЛОҲ тайёрлади

ЧИНИ ТУРГАНДА АФСОНА НЕЧУН?

(Ёзувчи Тўлепберген Қаипбергеновга хат)

Асарингизнинг учинчи, энг қалтис мавзуси — дин борасидаги қарашлар экан. Сизнинг ҳажга бориб келганингизни биламан. Аммо ҳар бир ҳожи ҳар хил фатво бераверса, тўғри бўлмаса керак:

“— Нега қуёш биттаю Ой ҳам нега битта?

— Қуёш ҳам, Ой ҳам Тангри таолонинг одамларга икки хил символлик кўриниши. Агар Қуёш, Ой кўп бўлганида Тангри таоло ўзининг қадрини йўқотар эди” (381-с.ж.).

Бу гапларни ўқиган одам ҳангманг бўлиб қолиши турган гап. Ахир Тангри таоло бу чексиз коинотни, ундаги миллиард-миллиард юлдузларни яратгани, уларнинг аксарияти бизнинг Қуёшдан минг марталаб улкан ва нурли эканини мактаб боласи ҳам билади-ку! Фаннинг сўнгги маълумотлари бўйича биргина бизнинг галактикада 400 миллиард юлдуз (қуёш) бор экан! Бунча самовотни яратган Аллоҳнинг қудрати улуғлигини англаб, унга саждага даъват қилиш ўрнига, унинг “қадрини йўқотиш”ни уқтириш сафсата эмасми?!

Зуҳриддин ИСОМИДДИНОВ

“НОЁБ ОВОЗ СОҲИБИ”

Шайх Абдулбосит қироати, маҳорати билан каттаю кичикни бирдай ҳаяжон ва ҳайратга солар эди. Мароқаш подшоҳи унинг қироатини берилиб тинглаш учун саройга таклиф этади. Покистонга борганида мамлакат президенти уни кутиб олгани тайёрагоҳга чиқади. Индонезияга сафарида энг катта масжидга ҳам одам сиғмай, тингловчилар бир километргача ташқарига чиқиб кетишади. Чорак миллиондан ортиқ киши у Қуръони каримни хатм қилаётганида тонггача тик туриб сомеъ бўлади.

Аббос АҲМАД тайёрлади

Мулоҳаза

«...АҚЛИГА ҚАРАБ КУЗАТАДИЛАР»

Ҳикматларда: "Одоб буюк тождир, уни кийгин-да, қайга борсанг, боравер" дейилади. Биринчи таассурот эса одатда ташқи кўринишдан қолади. Кишининг одобли-одобсизлигию, характери унинг қандай кийинганлигидан яққол сезилиб туради. Афсуски, ёшларимизнинг кийиниш маданияти ўзгача манзаралар касб этмоқда. Улар бу борада "қиммат" ва "ноёб" деган сифатларни биринчи ўринга қўядилар.

Ёшликнинг, болаликнинг ўзи гўзаллик. Кийим ҳуснга янада ҳусн қўшади. Дид-фаросат билан, ўзининг ёшига мос, тартибли кийим кийганда эса кишининг ҳам чиройи, ҳам одоби намоён бўлади. Бир донишманддан сўрадилар:

— Одам учун ярашадиган кийимлар ичида энг гўзали қандай кийим?

— Одамлар учун ярашадиган энг гўзал кийим — бу одоб-ахлоқ кийимидир.

Бу ҳикоятдан бошқачароқ хулоса ҳам чиқади. Донишманд яна шуни таъкидламоқчики, одамлар учун энг ярашадиган кийим одоб-ахлоқ доирасида кийилганидир. Баъзи кишилар ўзига оро бериб, "мода" кетидан қувиб, натижада кулгили, бачкана бўлиб қоладилар. Айрим ўқувчи ёшлар ясама, сунъий "гўзаллик" билан ўзларини аслидагидан кўра хунукроқ қилиб қўядилар.

Инсон йўргакка кирган дастлабки кунлариданоқ кийина бошлайди. Боланинг диди ана шу вақтдан шакллана боради. Демак, қандай кийим кийганлари учун ёшларни эмас, балки ота-оналарни, биз — катталарни танқид қилиш тўғрироқ бўлар экан. Ахир ҳамма гап тарбияда-ку! Бу борада ҳам улуғларимиз биз учун ўрнак бўла олади. Китобларда ёзилишича, Абдулла Қодирий имкони бўлса ҳам ўғилларига велосипед олиб бермаган экан. Чунки ён-атрофдагиларнинг вилосипед олишга қурби етмаслигини Қодирий билган ва шунга қараб иш кўрган. Ҳозир-чи? Ҳали фарзандларимиз ақлини таниб улгурмасдан "ҳеч кимдан кам қилмаслик" истагида уларга ҳамма нарсани муҳайё қилиб берамиз. Бу билан болаларимизни худбин қилиб тарбиялаб қўймаяпмизми? Шундай тарбия кўргач, ўзининг моддий томони — кийинишу безаниши билан бошқалардан ўзиш истаги ёшларимизни қай манзилларга бошлаб кетаркин? Биз — ота-оналар ана шулар ҳақида ўйлаб кўришни унутиб қўймадикми?

Афсуски, бугунги аксар ёшларимиз либосига, кийимига, зийнатига аро беради-ю, ўзининг гап-сўзида бирор маъно, юриш-туришида ахлоқ-одоб бўлмайди. Ҳеч қачон бир томон билан тузукроқ бирор мақсадга эришиб бўлмаган. Ахир, "кийимига қараб кутиб оладилар, ақлига қараб кузатадилар". Келишда ҳам, кетишда ҳам ҳурматли бўлиш учун эса ташқи ва ички гўзалликни мувофиқлаштирмоқ лозим.

Маъмура УСМОНОВА,
Тошкент иқтисодиёт коллежи ўқитувчиси

Ўзингни англаб ет! HURRIYAT

Муассис: Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 16-уй. Тел-факс: 142-49-91. Тел: 135-39-01, 142-52-72

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Исмат ХУДОЁРОВ

Таҳрир ҳайъати: Хуршид ДЎСТМУҲАММАД, Азамат ЗИЁ, Наим КАРИМОВ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Ҳаким САТТОРИЙ (масъул котиб), Раҳмон ҚЎЧҚОР, Шерзод ҒУЛОМОВ

Газета Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлигида 034-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими — А-2.

Индекс: Якка обуначилар ва ташкилотлар учун — 233

Газетада чоп этилган мақолалардаги фактлар учун муаллиф жавобгар

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Манзил: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Навбатчи: Фаррух ЖАББОРОВ

® — тижорат белгиси.

Топшириш вақти — 21.00
Топширилди — 20.00
Буюртма — Г - 855
Т: 3204
2 3 4 5 6

Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.